

Slniečko 6

ROČNÍK XVI. (XXXVIII.)

FEBRUÁR 1984

3 Kčs

Deň do pamäti JÁN ŠTIAVNICKÝ Ľudia z majerov sa stretli, volali na seba, pomiešali sa navzájom a spolu sa pohli vpred. Už im nestačila cesta. Mnohí prešli cez nehlbokú priekopu a kráčali po medzi. Iní sa tlačili dopredu, aby ako prví vošli do ulíc.

ILUSTROVALA BOŽENA AUGUSTÍNOVÁ

O nás sa nikto nestaral. Pindúr od radosti poskakoval na jednej nohe, Palica vyhadzoval a chytil kamienky a malý Drozdík si prikladal k ústam ruku, aby sa nerozkašlal od prachu. Blížilo sa k poludniu. Zberačky si skladali z hláv šatky, lebo pripekalo ako v lete. Aj chlapi si zobliekali plátenné kabáty a niesli si ich na rukách. Už sme videli prvé domy mesta.

Naraz sa predné rady zvlنili a zastali.

„Policajti tam stoja!“ nieslo sa od jedných úst k druhým.

„Kde?“ pýtali sa tí, ktorí nedovideli dopredu.

„Hneď v prvej ulici.“

„Aj Helma tam bude,“ povedal Pindúr. „Keby mu kočiši priložili! Nečítaných...“

„Ten?“ zasmial som sa. „Okolo pána notára sa bude krútiť. On si len na nás trúfa. Tolkých by sa polakal.“

„Stáť! Stojte!“ ozval sa vpredu hrubý hlas. Policajný veliteľ na koni pošiel dopredu. „Stáááť!“ zakričal ešte raz a vytiahol šabľu.

„To proti nám?“ opýtal sa Vinco a ukázal na policajtov, ktorí stáli s puškami pri nohách. „Chcete strieľať do žien?“

„Rozídte sa!“ volal veliteľ a tíšil si koňa. „Pracovať treba!“

„To aj chceme,“ súhlasil Vinco, „ale nie zadarmo. Za prácu pláca!“

„Dohodnete sa!“

„Ako? S kým?“

„Naposledy vám vravím — rozídte sa!“ kričal veliteľ. „Inakšie rozkážem polícii, aby vás rozohnala.“

„Skúste!“ zakričal Vinco a vykročil rovno proti koňovi. Pohol sa aj starý viazač Drotár, kočiši, ženy z majerov, vreciari, zadupali nohy, hlasy nespokojne zahučali. Veliteľ s koňom pomaly ustupoval.

„Pozóóór!“ zreval o chvíľu. „Bodáááky!“

Policajti zdvihli pušky a namierili proti ľuďom bodáky.

Prvé rady sa pomiešali s policajtmi. Krik mocnel.

„Kriste, on ma pichol!“ zvolala ktorási žena.

„Na nich!“

„Nebojte sa!“

„Jóóój!“

„Hurááá!“

Ženy nás zovreli, že sme sa ledva mohli pohnúť. Tlačili nás raz dopredu, raz dozadu, a odrazu do toho kriku a volania, výskotu, úderov, hrešenia a bedákania zapraskal drobný, ostrý zvuk, akoby ktorýsi kočiš od radosti plesol bičom.

„Strieľajú!“

„Ratujte sa!“

Odleteli sme na okraj cesty, odtiaľ nás vytisli na medzu a poorané strniská. Zberačky odhadzovali košíky a bežali do polí. Ešte som počul Pindúra, ako zjojkol, keď mu ktosi stúpil na bosú nohu, a potom sme sa stratili. Len malý Drozdík sa ma držal a hlasno dychčal.

„Mama. Kde je mama?“ Zastal som. Ľudia do mňa udierali zo všetkých strán. „Nedám ju zastreliť! Nedám!“

„Utekajme!“ prosil ma Drozdík.

„Mamááá!“

„Zabijú nás!“ rozplakal sa a sám sa rozbehol k záhradám.

„Mamááá!“ obracal som sa na všetky strany. Kde ju mám hľadať? Slzy mi tiekli z očí a všetko som videl akoby zakryté farebnou hmlou. „Mamááá!“

„Paľko!“ začul som jej hlas.

Otočil som sa. Utekala ku mne. Šatka jej povievala okolo krku a prázdne ruky, bez košíka a motyky, vystierala ku mne. Rozbehol som sa k nej. Keď ma chytila, cítil som, aká je horúca. Hneď ma strhla k zemi. Tesne pred očami som videl veľkú hnedastú hrudu, za ňou rástlo stebielko buriny a po ňom spokojne liezol chrobáčik. Mama ma ešte vždy tlačila k zemi. Pole pomaly tichlo, len od mesta sa ozýval krik a vzdialený spev. Nadvihli sme hlavy a sťažka vstali. Ľudia roztrúsení na poli sa pomaly vracali na cestu.

„Chlapi z fabriky idú!“ zakričal Vinco. „Počujete?“

Spev silnel a mohutnel. Už sa dali rozumieť aj slová: „...mučenííí ... Už nášho hnevu sopka žiarííí ... To bude výbuch poslednýýý...“

„Idú!“ zvolávali sa ľudia a tváre sa im rozjasnievali. „Pomôžu nám!“

„Na cestu!“

„Do mesta!“

„Teraz treba! Naraz!“

Ženy prestali hľadať košíky a s čudne rozsvietenými očami nútili jedna druhú do rýchlejšieho kroku.

Mama ma tuho držala za ruku.

„Pusť ma!“

„Nie!“ pokrútila hlavou.

Prešli sme cez priekopu nazad na cestu. Prázdne košíky, motyky, šatky, starý klobúk i čiesi vedro sa povalovali v prachu. A uprostred cesty kľačala žena starého viazača a dvíhala mu hlavu.

„Zabili ho! Zabili...“ šepkala. Holou rukou mu utierala pramienok krvi, ktorý vyteká pod uchom.

„Pod!“ ťahala ma mama. „To nie je pre teba.“

„Už nežije?“ opýtal som sa.

Pokrútila hlavou a ticho doložila:

„Nežije.“

Opakom zástery si utrela tvár zašpinenú od zeme a potu, a keď sme sa znova pohli, ticho doložila:

„Na tento deň, Paľko, nezabudni... Nikdy!“

Kysuce

PAVOL HOROV

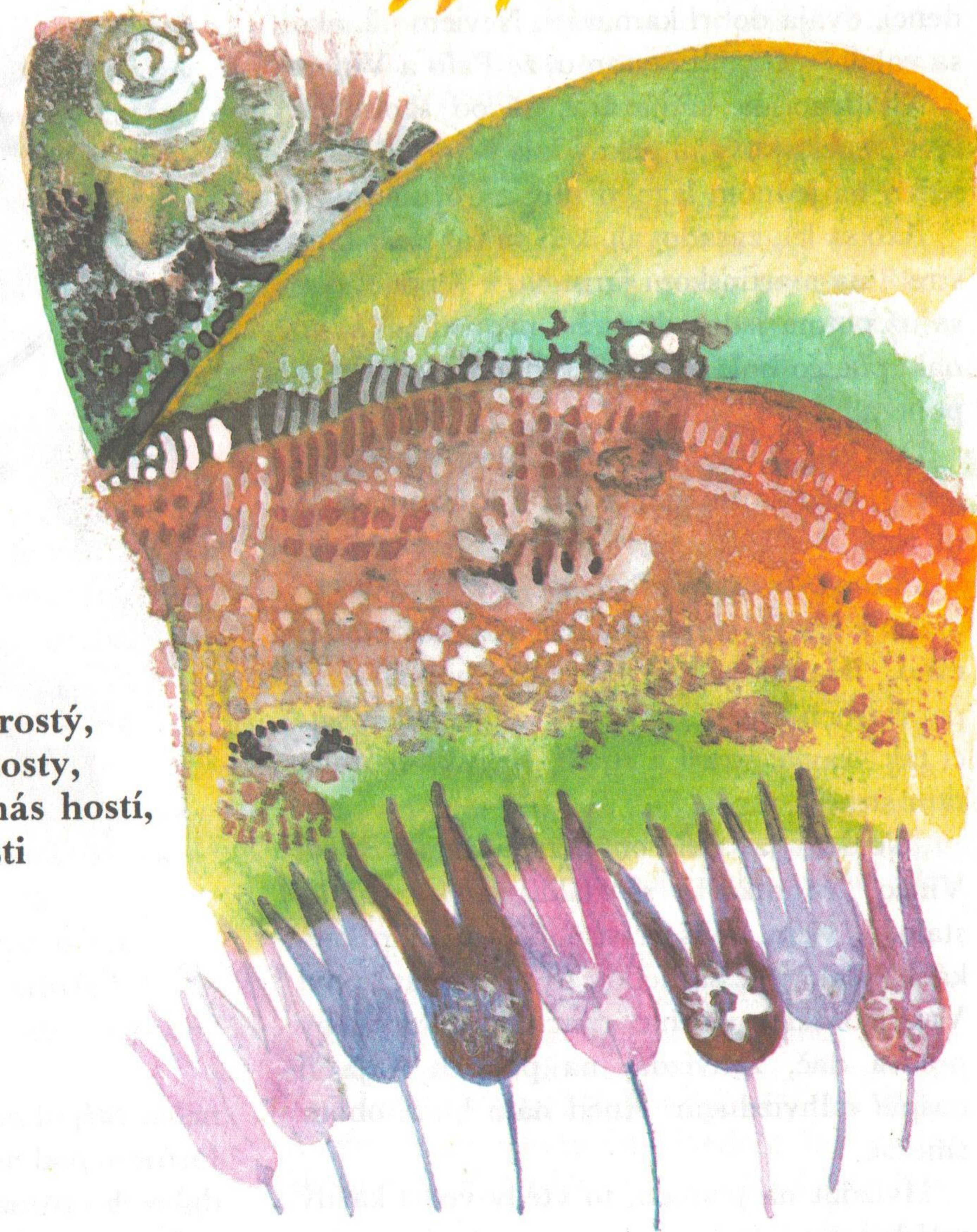
**Kysuca, Kysuca,
voda studená!
Len skúpe grapy polí,
môj život strašne holý,
hárba kamenia.**

**V osade u Deja
abo na inom pláci...
Drotárska moja krošňa,
jaj, bieda neúprosná
jak pes sa za mnou vláči.**

**Kysuca, Kysuca,
voda studená!
Ani ma hlávka nebolí,
ani ma srdce nebolí,
veď už nie je
iba hárbou kamenia!**

**Po grapoch kopanic,
po mestách, po rovinách
krásny je, mocný, čistý, prostý,
nad priepastami klenie mosty,
každým dňom štedrejšie nás hostí,
beží do šťastnej budúcnosti
a do výšok sa vzpína.**

**Pesnička, výskaj!
Vodička, prúď!
Ani ma hlávka nebolí,
vládnem ja, ľud!
Len na tie staré časy,
len na tie plané časy
nesmie sa zabudnúť.**

Dvaja kamaráti

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Boli vraj na Ivinských lazoch dvaja mládenci, dvaja dobrí kamaráti. Nevieť už, ako sa volali — no dajme tomu, že Paľo a Vinco.

Mládenci sa kamarátili už od školských lavíc, hoci aj bývali pekný kus cesty od seba: jeden na jednom laze, druhý na druhom.

Ako sa len zaradovali, keď sa raz nečakane stretli na martinskom jarmoku v Slatine! Ani sa už potom jeden druhého nepustili. Vedno nakúpili, čo bolo treba, a vedno sa aj domov poberali.

Deň bol krátky, ako to už býva v neskorej jeseni. Keď sa mládenci blížili k lazom, bolo už tma.

„Vinco,“ vraví Paľo, „a či by si nešiel so mnou k nám? Prenocuj u nás a domov pôjdeš ráno.“ Hanbil sa priznať, že sa bojí ísť sám popri troch hruštičkách, kde vraj straší. Všetci tak vravia: straší a straší. Konská mátoha tam straší.

„Nejdem ja, Paľo môj, nemôžem,“ vraví Vinco. „Mamka by sa zľakli, že sa mi dačo stalo. Ja viem, bojíš sa ísť popri troch hruštičkách, však? Nič sa neboj, to sú len táraniny! Vraj konská mátoha, chacha!... Ale keby predsa dač, zahvízdaj na prstoch a ja ti naspäť odhvizdnem. Hneď nám bude obom smelšie.“

Hvízdať na prstoch, to vtedy vedel každý mládenec.

„No dobre,“ uspokojil sa Paľo. Čože mu aj inšie ostávalo?

Rozišli sa každý svojou cestou.

Už sa Paľo blížil k obávanému miestu. Oči mu privykli na tmu, a tak dobre vidí tri hruštičky, na ktorých je už len zopár listov. A tu, ako si tak ticho stúpa, spadne čosi pred

neho. Strápol od ľaku, srdce mu prestalo tĺcť. Pozrie si pod nohy, kameň! Obyčajný kameň, dobre ho rozoznať na belavom chodníku.

No tu sa kameň zamrvil — a je z neho

žriebätko. Maličké, peknučké, pobelavé. Zdvihlo žriebätko hlavu a hneď je o hlavu väčšie. A rastie, rastie, navidomoči rastie. Už je vyššie ako on. Už má hlavu zarovno s tými hruštičkami. Obrovská konská opacha!

To je iste môj koniec! preletelo Paľovi hlavou.

„Vinco!“ pokúsil sa zavolať — no vyšlo to tak slabo, že ani sám seba nepočul.

„Keby dačo, zahvízdaj!“ zišli mu na myseľ Vincove slová.

Vopchal do úst dva prsty a zahvizdol. Lenže hvizd bol slabučký, traslavý, taký veru nezaletí ani na dvadsať krokov, nie na druhý laz. Skúsil Paľo poznové, vypálilo to akomak lepšie, no ešte vždy prislabo. Nadýchol sa a sprobaval tretí raz. Nie najslávnejšie, ale predsa. Doletel hvizd k Vincovi, keď ten už doma po podstienke kráčal a ruku za kľučkou vystieral. V samej poslednej chvíli doletelo k nemu priateľovo zahvizdnutie.

Ej, veď len nenechám kamaráta bez odpovede! pomyslel si Vinco.

Zoskočil na dvor, pripravil si po dva prsty na každej ruke, nabral dych a zahvizdol. Hvizd ako blesk! Akoby sa obloha otvorila! Vrchovce stromov sa zaknísali a zosypalo sa z nich posledné lístie.

Dohrmel hvizd k trom hruštičkám, jasný a mocný. Paľovi hneď pribudlo smelosti. Zdvihol hlavu, že sa prizrie na toho koniskapachu. Ale darmo veru pozeral, konskej mátohy tam už nebolo. Stratila sa, akoby ju odfúklo. Akoby tam nikdy nebola bývala.

Akú má len moc kamarátske zahvizdnutie, pomyslel si Paľo a odrazu cítil v sebe za troch chlapov smelosti.

Odvtedy si Paľo a Vinco často hvízdavali na diaľku. Ale to už nebývalo zo strachu, lež z bujarej veselosti a z kamarátskej dobrej vôle.

Medveď a karas

EVENKSKÁ ROZPRÁVKA

Zdriemol si raz karas na plytčine pri samom brehu. A práve vtedy prišiel k rieke medveď. Veľmi sa potešil. Podobral karasa labou a vyhodil ho na breh.

„Á, už ťa mám!“ povedal a otvoril papuľu, aby karasa zhltol.

Karas sa prefakol a povedal:

„Počkaj, macko, prosím ťa. Aj tak ma naraz nezješ. Poď sa so mnou pretekať, kto z nás viac vydrží. Či ty pod vodou, alebo ja na brehu. Kto vydrží viac, vyhrá. Dobre?“

„Nedbám,“ povedal medveď. „Skúsme.“

V ten deň bolo veľmi horúco, slniečko pripekalo. Aspoň sa okúpem, pomyslel si medveď. Kým si ja posedím vo vode, karas na prudkom slnku zahynie.

Hodil sa medveď do vody a sadol na dno. Sedel, nedýchal, aby mu do nozdier nevnikla voda.

Sedel, sedel, zadržiaval dych, iba bublinky púšťal. Ale vari sa dá takto dlho vydržať? Vyskočil na breh, blažene sa nadýchol, otriasol sa a pozrel smerom ku karasovi. Žije ešte? Nežije? Karas už takmer omdlieval, ale ešte dýchal. Vydržal teda na suchu dlhšie ako medveď pod vodou.

Medveďa to napajedilo.

„Ty sa ešte vyhrievaš na slniečku? Tu máš!“

Udrel karasa labou, ale tak silno, že ten splasol a čľupol do vody.

Odvtedy je karas široký a plochý ako lokša. A kým sa nepochytil s medveďom, bol guľatý ako melón. Potvrdia vám to starí Evenkovia.

Prel. MARIÁN HEVEŠI

Najlepší kamarát

JANA ŠRÁMKOVÁ

Robo skacká dolu schodmi, pospevuje si: Ja som ko-za ro-ha-tá, do pol bo-ka o-dra-tá. Cu-pi, lu-pi no-ha-mi, pre-ko-lem tá ro-ha-mi.

Je to smiešna pesnička, Robo sa ju naučil už dávno, keď bol ešte celkom malý. Dobre sa pri nej skáče dolu schodmi.

Vo výtahovej šachte drkoce výtah. Niekedy aj Robo chodí dolu výtahom, ale sám nemôže. Iba s mamou, ockom alebo Ľubkou. Dnes musí ísť pešo, lebo Ľuba ani ocko ešte nie sú doma a mama nemá čas, perie. Robo sa zastaví pri výtahu. Na dverách je číslo osem. To značí, že je na ôsmom poschodí. Čísllice už pozná. Aj narátať vie skoro do sto. Robo je rád, že si na to spomenul. Odteraz bude schody počítať. Aj tak ho už omrzelo skackať a spievať si pritom pesničku o akejsi rohatej koze. Ešte by ho mohol niekto začuť a pomyslieť si o ňom, že je malé decko.

Teraz musí ísť po schodoch pomaly, aby sa nepomýlil. Mama bude oči otvárať, keď jej presne povie, koľko schodov má osem poschodí.

„Pätnásť, šestnásť, sedemnásť...“

Robo sa zastaví, jednu nohu má ešte na sedemnástom schode, druhá habká v tme. Na schodisku je totiž odrazu tma ako vo vreci. Tma ako v strašidelnej veži.

Robo vráti aj druhú nohu na sedemnásty schod, bojzljivo sa obzerá. V tme sa môže skrývať všeličo. Hoci aj koza rohatá, do pol boka odratá musí istotne vyzeráť poriadne strašne!

Kdesi buchnú dvere, niekto zakričí:

„Prepánajána, čo robia v tej elektrárni, zasa je porucha!“

Iný hrubší hlas odpovie:

„Len sa nebojte, pani Cibulková, oni si s tým rýchlo poradia.“

„No len aby!“ hnevá sa teta Cibulková. „Práve som dala do elektrickej rúry piecť bábovku. Čo ak sa mi dovedy zrazí?“

„Nuž ale toto!“ čuduje sa ten druhý, hrubší hlas. „S čím by sa mohla bábovka v rúre zraziť? Vari len nie s makovníkom?“

„Vy ste pekný vtipkár, pán Lauko!“ nadurdí sa pani Cibulková a pribuchne dvere.

Robo sa chtiac-nechtiac pousmeje. Tá teta Cibulková je naozaj podarená. Načo pečie koláče s kolieskami? Keby ich piekla bez kolies, nemusela by sa báť, že sa jej v rúre zrazia.

Tma na schodisku sa už nevidí Robovi taká čierna ani taká nebezpečná. Opatrne nazrie cez zábradlie, a hneď uskočí ako uštipnutý. Na schodoch sedí svetlonos! Sedí si tam a do tmy mu svieti iba nosisko! Robo od napätia skoro ani nedýcha. Znova opatrne

nazrie cez zábradlie. Svetlonos pozerá priamo naňho a hovorí:

„Len si nemysli, krpec, že ťa nevidím!“

Robo ani nemukne, ale ani sa už neschováva. Možno to ani nie je svetlonos. Podľa hlasu by to mohol byť aj Adam Novosed. No prečo mu svieti nos?

„Odpál!“ vyhráža sa svetlonos.

„Ako mám odpáliť, veď nie som prúdové lietadlo,“ vraví Robo.

„Aj bez teba viem, že nie si prúdové lietadlo, lebo si obyčajný krpec s dievčenskými vlasmi!“

„To odvoláš!“ vyhrkne Robo a so zaťatými pästami schádza dolu schodmi.

Adam Novosed si podopiera bradu baterkou. Nos mu ešte stále svieti.

„To odvoláš!“ zastrája sa Robo.

„A čo ak neodvolám?“ posmieva sa Adam.

„Tak neodvoláš. A uхни, teraz chcem ísť dolu.“

„A čo ak neuhnem?“

Baterka pod Adamovou bradou poskočí, zabuchoce na zemi, zabliká a zhasne.

Chvíľu je ticho. Potom čosi zašramotí a Adam len tak sám pre seba povie:

„Pánafera! Je po žiarovke!“

A znova je ticho. Také ticho, že Robo priam počuje, ako sa po schodisku rozlieha buchtot jeho srdca.

Adam Novosed chodí do druhej triedy. Od Roba je o pol hlavy vyšší, ale v tme to nevidieť. Potme má Adam aj hlas iný a ani sa už Robovi neposmieva.

„Čo nejdeš von?“ spytuje sa Roba tým iným, fufnavým hlasom, akoby mal nádchu.

Robo sa ešte trochu na Adama hnevá, preto odvrkne:

„Pôjdem, keď budem chcieť! A ty prečo nejdeš?“

„Nestaraj sa!“ zachmúreným hlasom odpovie Adam.

„Tak ja teda idem,“ zdvihne sa Robo a hneď si od prekvapenia sadne, keď Adam potichu zaprosí:

„Ty, Robo, nechod ešte. Povedz, je to pravda, že máš doma vrabca?“

„Ak chceš vedieť, náhodou mám doma kanárika! Dostal som ho na narodeniny od ocka!“ pochválil sa Robo.

„Ja som si myslel, že si chcel psa!“

„Čo si! Aby musel celý deň trčať v byte na jedenástom poschodí?“

„To je fakt,“ súhlasí Adam. „A ten tvoj kanárik aj voľačo vie?“

„Že či!“ Robo od nadšenia rozhodí rukami a nechtiac Adama trochu udrie. Adam zjojkne celkom tak, akoby sa niečoho naľakal. Robo sa zháči. Nie si je istý, či sa Adam nenahneval. Ale veď to neurobil náročky! Adam sa však nehnevá.

„Len hovor, čo si zasa ticho?“ čuduje sa. „Dobre viem, že si ma nechcel udrieť. To tá sprostá tma! Nezbadal si, že som si bližšie prisadol.“

Robo naozaj nezbadal, kedy si Adam k nemu prisadol. Ale o tme si preto nemyslí, že je hlúpa. Tma je náhodou celkom fajn. Veď či by tu Adam sedel a rozprával sa s ním ako s naozajstným kamarátom, keby na schodisku nebola tma? Robo si v duchu želá, aby tma trvala čo najdlhšie. Aspoň dovtedy, kým stihne Adamovi vyrozprávať, čo všetko vie jeho kanárik.

„Najprv ti poviem, ako vyzerá, dobre? Celý je žltý, iba niektoré pierka na chvoste má biele. A keď spieva, takto sa mu trasie hrdielko,“ ukazuje v tme Robo. „Keď sa mu chce spať, celý sa našuchorí, zdvihne nožičku a hlavu si schová pod krídlo. Ocko povedal, že to by nevedela ani baletka. Tak spať, vieš? A je strašne zvedavý. Len čo dačo zazrie, hneď do toho začne ťobať. Keď ho pustíme lietieť, odobáva všetky kvety. Chytil som ho do ruky, a on mi začal ťobať do prsta! Ale vôbec to nebolí. Preto ho aj voláme Ďobko, lebo do všetkého ťobká. Vie lietieť ako stíhačka, to by si mal vidieť!“

Robo zmlkne, usilovne premýšľa, či na niečo nezabudol.

Adam sa pomrví, potiahne nosom a povie: „Ty, Robo, opýtaj sa ocka, kde ich predávajú! Keď si nasporím, možno si tiež jedného kúpim.“

„Dajú sa aj kúpiť,“ zdôrazní Robo dôležite, „ale mne ho ocko priviezol z Kanárskeho ostrova!“

„Ty sa teda máš!“ vzdychne si Adam závistlivo. „Jedného kanárika som už videl, ale ten bol iba z obchodu. Takého, ako máš ty, som ešte nikdy nevidel!“

„Tak sa pod' naň pozrieť!“ navrhuje Robo celý natešený. „Ak chceš, môžeš ísť aj hneď!“

„Teraz nemôžem!“ zachmúri sa Adam znova. „Čakám tu na nášho Ďura. On ešte nevie, že nám mama doviedla nového otca!“

„A toho starého ste kam dali?“ zaujíma sa Robo súcitne.

„Ten sa od nás odsťahoval,“ vysvetľuje Adam utrápene. „Mama ho už nemá rada. Ale ja ho mám rád, aj Ďuro! Tento nový nie je nijaký naozajstný otec, iba sa tak tvári! Veď mu Ďuro ukáže! Čo sa má u nás rozťahovať? Taký fúzač!“

„Veď mu Ďuro ukáže, keď príde!“ zastrája sa aj Robo.

„Len si nemysli,“ posmrkáva Adam, „ani tebe by nebolo do smiechu, keby ti mamka priviedla nového tatka!“

Robo musí uznať, že by mu naozaj do smiechu nebolo. Skôr do plaču. Už teraz mu je do plaču, keď si to predstaví... Robo si pritisne dlaň na srdce. Čosi ho tam tlačí, ani nadýchnuť sa poriadne nemôže. Ani sedieť nemôže, ani čakať.

„Ja ešte prídem, počkaj ma tu,“ zamrmle len tak úchytkom Adamovi a už aj trieli hore schodmi. Ani sto kôz rohatých, do pol boka odratých, by ho teraz nezastavilo, tak sa ponáhľa.

Mama čaká Roba pri otvorených dverách, dávno začula jeho dupot po schodoch. Keď k nej Robo príbehne, hneď mu siahne rukou na čelo a zabedáka:

„Čo sa robí? Celý si spotený! Kde si sa túlal? Vyzerala som ťa z okna, už som sa bála, že si sa stratil!“

Robo prosebne pozerá mame do očí.

„Mama, však neprivedieš nového ocka?“ spytuje sa udychčaným hlasom. „Povedz rýchlo, že neprivedieš! Sľub mi to! Zaprisahaj sa!“

„Čože?“ preľakne sa mama. „Nového ocka? A načo? Ani za svet!“ usmeje sa. „Pretože, ak chceš vedieť, ja mám toho nášho ocka veľmi rada! Ak neveríš, môžem aj prisahať!“

Mama sa stále usmieva. Všetko v jej tvári sa usmieva a svieti.

Robo si konečne môže vydýchnuť. Urobí tak z plných pľúc a s ľahkým srdcom povie:

„Nemusíš prisahať, aj tak ti verím!“

„Ty môj malý mudrlant,“ pohladká ho mama po vlasoch, lebo Robo má už zasa naponáhlo, na maznanie nemá čas. Prešmykne sa popri mame do kuchyne, zo stola schmatne dve jablká a už aj upaľuje k dverám.

„Kam zas letíš?“ kričí za ním mama. „Počkaj, až rozsvietia, odveziem ťa dolu výťahom.“

„Nemám čas,“ volá Robo. „Na schodišti ma čaká Adam.“

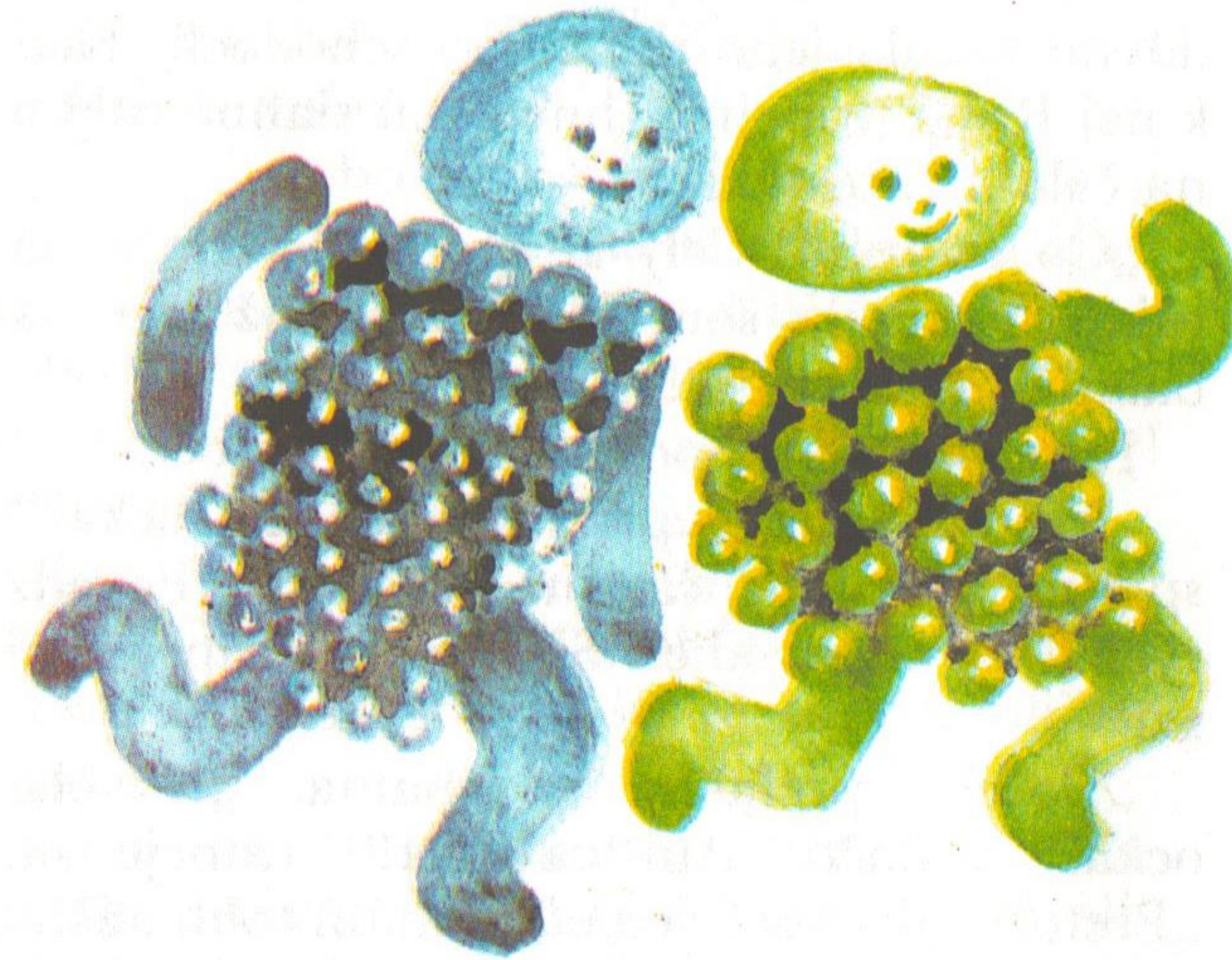
„Ten galgan zo siedmeho poschodia?“ nechce veriť mama. „Ten, čo sa ti ustavične vysmieva?“

Robo sa zastaví, prísne pozrie na mamu a ešte prísnejšie povie:

„Možno sa mi posmieval, ale už sa mi neposmieva! A nehovor o ňom, že je galgan, lebo odteraz je to náhodou môj najlepší kamarát!“

Čierna, biela slepica

JÁN ONDRUŠ

Hrozno

Jožkopán a Miškopán
natrafili na hroznulo.

Jožkopán a Miškopán
preliezli cez plotulo.

Jožkopán a Miškopán
zjedli päť kíľ strapculo.

Jožkopán a Miškopán
preliezli cez plotulo.

Jožkopán a Miškopán
vidia, že ich zbadalo.

Hej — hej!

Jožkopán a Miškopán
vzali nohy na plecuro.

12

Vlak

Vlak, vlak, vlačica,
čierna, biela slepica,
vlačica sa trhla,
do tunela vrhla.
Čierna, biela vlačica,
slep, slep, slepica,
vlačica sa ježí,
po koľajach beží.
Vlak, vlak, vlačica,
čierna, biela slepica,
vlačica sa mihla,
do stanice vtrhla,
kšššššššššššššššš!

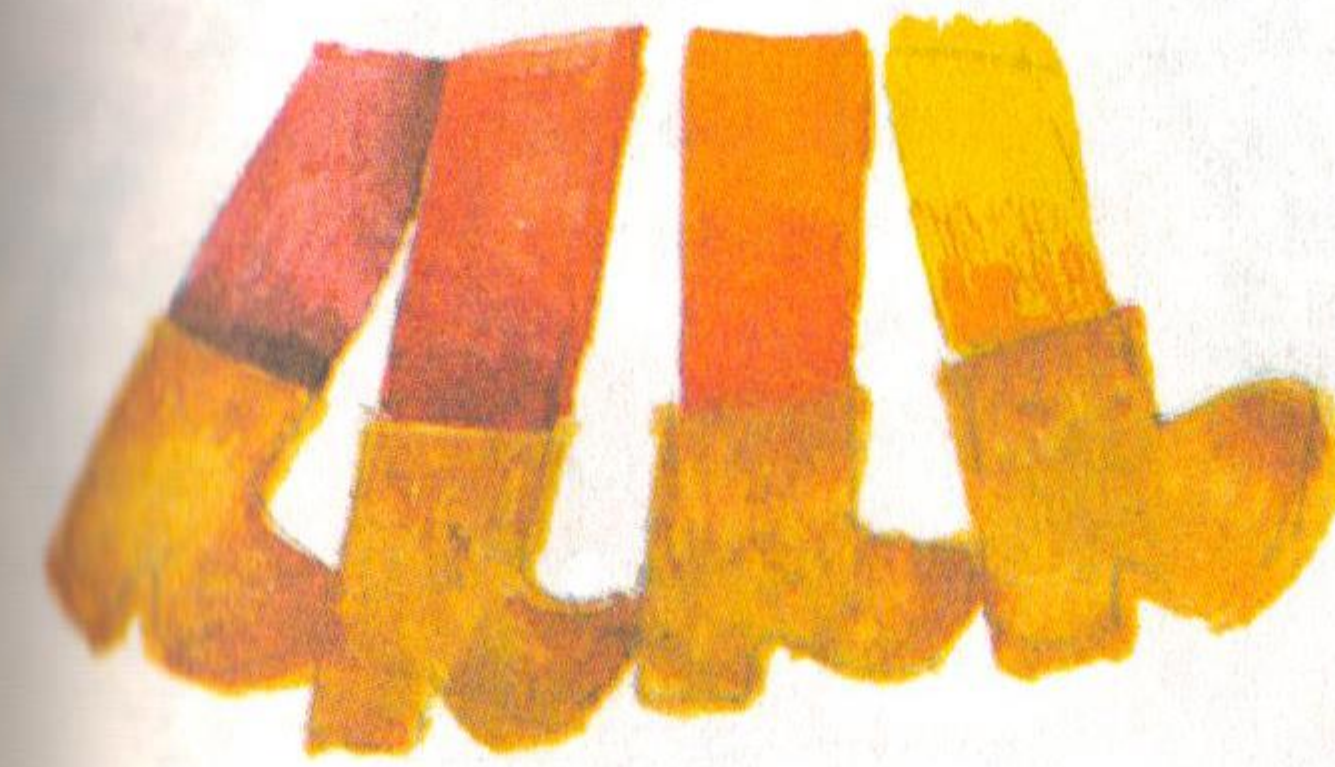

Holub

Holub na streche
vrkútancami vrkúta,
prešlapovačkami prešlapuje,
ukláňačkou sa ukláňa,
nadúvancom sa nadúva,

tancovačkami tancuje,
plieskačkami plieska,
čechračky si čechrá,
vrkútancami vrkúta.

Dve nohy

Dve nohy,
na nich botky mám,
pobehnem
a sa potkýnam.

Padnem, ledvaže
vyjdem von?
Čo má povedať
taký kôň?

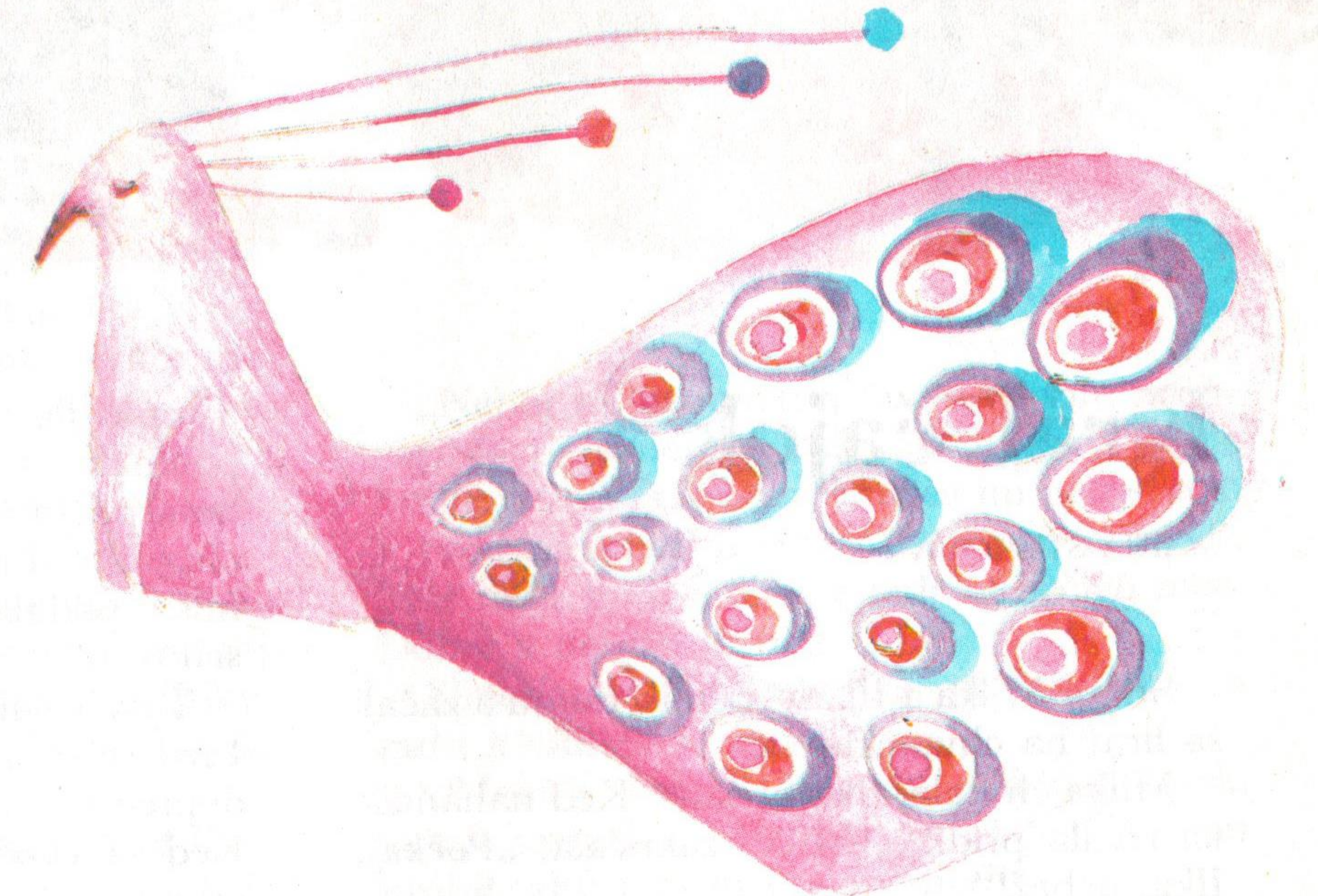
Keď ide večer
do kina,
štyrmi nohami sa
potkýna.

Žaba

Žab, žab, žabica,
čierna, biela slepica,
žabica chce skákať
a slepica krákať.

Slep, slep, slepica,
čierna, biela žabica,
žabica chce hopkať
a slepica zobkať.
Slep, slep, slepica,
žab, žab, žabica,
už sú v sebe obe,
slepica ju zobe,
kráááááááááááá!

Páv

Páv
svoj chvost rozchvostuje,
okále na ňom rozokáli,
ligoce sa ligotancami,
mení sa meňavcami,
pýši sa pýšidlami,
obzerá svoje obzerance,
ukazuje svoje ukazovance,
na ktorých všetky farby rozfarbí,
farby sú meňavé a sa menia,
farby sú dúhové a dúhujú,
okále okália a väčšmi sa rozokália,
páv je krásny krásotec.

13

Kráľ čajok

MÁRIA STYKOVÁ

Sestry Milka a Ilka vybehli z domu a začali sa hrať na chytačku.

Milka chytala, Ilka utekala. Keď naháňačka trvala prídlho, Milka zakričala: „Počkaj, Ilka, nebež!“

Ale Ilka nepočkala, bežala ďalej. Bežala, bežala, až sa Milke stratila. Tá chvíľu plakala a potom ju šla hľadať.

Šla vo dne, šla v noci, prešla sto hôr, prebrodila sto riek, až zastala na kraji púšte. Pred ňou ležalo more piesku a nad tým pieskom visel obraz. Milka naň prekvapene pozrela a odrazu v ňom uvidela kráčať dievčatko v krátkej sukienke. Za ním sa náhlila veľká čajka.

„Veď je to Ilka!“ skríkla Milka prekvapene. „A čo od nej chce ten vták?“

Zrazu čajka zastala, vzala Ilku na chrbát a letela.

„Počkajte mááá!“ zavolala nešťastná Milka a rozbehla sa za sestrou.

„Nechoď ďalej!“ ozvalo sa vtom za ňou. „Neprešla by si. Viem to. Som čierna ťavička

a opustila som svoje stádo, aby som ti pomohla. Počuješ tie tajomné hlasy, čo sa nesú púšťou? Cítiš ten čudný vzduch? To sa ohlasuje ohnivý vietor. Obleč si tento burnus,“ podala jej dlhý biely plášť, „musím ťa schovať.“

Ťavička si ľahla na zem, chrptom k vetru. Pred seba si posadila Milku, hlavu natiahla dopredu. V tej chvíli sa prihnal ohnivý vietor. Keď sa vyzúrili, ťavička si kľakla, striasla zo seba piesok. Milka si na ňu vysadla a vydali sa do púšte. Večer došli do oázy, kde rástli palmy, dozrievalo ovocie, žblnkotal svieži potôčik.

„Zjedz strapec tohto hrozna,“ ukázala ťavička na zelený vinič, „ochráni ťa pred mnohým nebezpečenstvom.“

Len čo Milka urobila, ako jej ťavička poradila, premenila sa na slniečkové dievčatko. Jej vlasy dostali ohnivú farbu, šaty zahoreli fialovým plameňom. Ťavička si ju obzrela a pochvalovala si:

„Teraz sa nám pôjde dobre. Slnko ti neublíži, nepocítiš horúčavu, nebude ťa trápiť smäd.“

Zatiaľ veľká čajka zanesla stratené dievčatko na vysoký vrch, na ktorom býval kráľ čajok.

„Zablúdila si,“ vraví Ilke kráľ. „Moja

verná čajka ťa však našla a priviedla ku mne. Teraz ti dám korunku s tou najväčšou perlou. Oblečiem ťa do drahých šiat. Obujem ti kvetinové topánky. Zahalím ťa závojom z ranných hmieľ, čo plávajú nad riekou. A keď sa pominiem, budeš kráľovnou čajok. Súhlasíš?“

Dievčatko radostne prikývlo.

Kráľ niekoľko ráz zatlieskal a v tú chvíľu sa zovšadiaľ pozlietali čajky.

„Moje milé,“ oslovil ich kráľ, „dnes bude na hrade slávnostná večera. Prišla princezná. Ty, veľká čajka, ju oblečieš. Ostatné pripraví hostinu.“

Najväčšia čajka odišla s Ilkou k rieke. Len čo tam došli, ponorila sa až na dno a vyniesla odtiaľ neveľkú maľovanú skrinku. Bol v nej kráľov dar. Šaty, závoj, topánky i koruna s veľkou perlou. Potom obliekla Ilku a odviedla ju na hrad.

Zatiaľ ostatné čajky vyzdobili hradnú sieň, prikryli stoly a priniesli storaké jedlo.

Kráľ prišiel v bielych šatách bohato vyšívaných zlatom. Uklonil sa malej princeznej a uviedol ju k stolu. Potom si posadali čajky. Vtedy priletela ešte jedna a čosi pošepla kráľovi.

„Stala sa nemilá vec,“ vraví nato kráľ Ilke. „Dostal som správu, že ochorela moja najmladšia čajka. Musím ísť za ňou. Ty čakaj tu, von nevychádzaj!“

Ilka ostala v hrade kráľa čajok sama.

Za ten čas priniesla ťavička slniečkové dievčatko až ku bráne hradu. „Sme na mieste. Tvoja sestra je tu,“ oznámila Milke a dodala: „Ak si ju chceš odviesť, musíš sa o to pričiniť sama. V tom ti už pomôcť nemôžem.“

Dievčatko sa obetavej pomocníčke poďakovalo a na kúsok cesty ju odprevadilo. Potom niekoľko ráz obišlo hrad. Klopalo na bránu. Nazeralo do okien. Volalo, no nik neotvoril. Vtedy dievčatko zdvihlo utrúpenú tváričku k slnku a prihovorilo sa mu:

„Moje zlaté slniečko, dosiaľ si mi pomáhalo. Prosím ťa, pomôž mi aj teraz.“

Slniečko sa usmialo.

„Neboj sa, neopustím ťa. Ale dobre počúvaj, čo ti poviem. Kráľ i jeho čajky sú na brehu rieky. Trápia sa, lebo sa im nepodarilo vyliečiť najmladšiu sestričku. Ty to dokážeš. Máš moje hrejivé lúče, a teda aj liečivú moc. Dobré a múdre ju už!“

Slniečkové dievčatko sa poďakovalo za radu a náhlilo sa k rieke.

„Mocný kráľ,“ oslovila vládcu čajok, „moja sestrička je na tvojom hrade. Čo mám urobiť, aby som ju vyslobodila?“

„Uzdrav najmladšiu čajku,“ odvetil kráľ. Dievčatko pristúpilo k chorej čajke a opatrne ju vzalo do rúk. Potom ju vlastným dychom hrialo, liečivými lúčmi liečilo. Robilo to tak dlho, až chorý vták zdvihol hlavu, vzlietol a zakrúžil nad riekou.

Kráľ vzal slniečkové dievčatko za ruku a viedol ho na hrad.

Princezná, keď videla prichádzať kráľa, natešene mu vybehla v ústrety.

„Musíme sa rozlúčiť,“ oslovil ju kráľ. „Ktosi po teba prišiel.“

Ilka pozrela na slniečkové dievčatko a ono sa zahľadelo na princeznú. Obe sestričky sa navzájom spoznali, objali sa a pobožkali.

V tej chvíli zmizol kráľ, hrad i čajky. Milka a Ilka sa ocitli na známej ceste. Podali si ruky a veselo sa rozbehli domov.

O múdrom kohútikovi

VINCENT ŠIKULA

Zlaté vajce

Žil kokoško so sliepočkou ako holub s holubičkou. Nuž vták ako vták! Kohút zbieral sliepočke chrobáčky. Keď preletel plot, podarilo sa mu doniesť aj nejaké lepšie semienko.

Sliepočka najprv nič. No jedného dňa znesie zlaté vajce.

Ozajstné zlaté vajce!

Sliepočka najprv zakotkodáka, kohút k nej hneď pricupitá, a keď zbadá, čo sa stalo, skoro zabudne kikirikať.

Zakikiríka, ale len tak nepodarene. V nadšení sa totiž ťažko kikiríka.

„Kohútisko sprostý, čo tak nepodarene kikirikaš?“ skríkne naň gazdiná. „Veď ty vieš inak kikirikať!“

Kohút si však iba nadrapuje hrdlo. Nevie, či zadržať smiech, alebo zradiť kikiríkanie. Jedno s druhým sa mu mieša, ani riadny smiech, ani kikiríkot, no len od radosti, naozaj len z nadšenia:

„Chuchurichuchui...!“

Ba musí pritom o zem, totiž o tú starú, vyvetranú špikovú kosť udrieť zopár ráz zobákom, aby mu od radosti a od nadšenia z hrdla vyskočilo:

„Chuchurichuchui!!!“

Sliepočka zniesla naozaj zlaté vajce. Komu by sa nechcelo kiki-

rikať a kto by pritom nezachripel?

„Kukuruchichui...!“

Kto by sa zlatému vajcu nepotešil? Gazdiná chodila celá bez seba a podchvílou sa vypytovala kohúta:

„Je naozaj zlaté?“

„Pravdaže zlaté,“ smial sa kohút. „Akože ináč?“

A gazdiná nevedela svojho kokoška za dobrú radu, no ešte väčšmi sliepočku za zlaté vajko vynachváliť:

„Jéjda, kohútenko, jéjda, slepulienska, pipulienska, sliepočka moja! Ani neviem, či mám bežať vajko predať, alebo ho odložiť. Lepšie bude zatajiť. Ešte by ma ľudia podozrievali, že som ho ukradla, alebo by vyzvedali, kde som to vajko vzala. Ak bude ešte jedno vajko, potom možno predáme...“

Veľa zlatých vajíčok

Na druhý deň pribudlo ďalšie vajko. A každý deň tak. Gazdiná chodila natešená. Nevedela sa dočkať, kedy bude ďalšie vajce. Iba striehla na sliepočku, čakala, či bude vajce znovu zlaté. A hoci vajká pribúdali, gazdiná ani jedno nepredala, len ich nosila do komory a ukladala do ošatky.

Sliepočka s kohútom naďalej

žrali iba chrobáčky a sem-tam zobli z toho, čo gazdiná vyhodila na dvor. Nuž zase len zeleninka — varená struková fazuľka alebo len obyčajná fazuľa. A niekedy iba šupky zo zemiakov. Čo z toho, aké vajko?

Fí, že aké? Namojveru, aj keď opršanej sliepke zo dňa na deň perie ubúdalo, každý deň bolo vajce zlaté. No čím bolo zlatých vajec viac, tým bola gazdiná skúpejšia. Deň čo deň chodila do komory, a keď už mala ošatku plnú vajec, zohnala si druhú, ale aj tá bola čoskoro plná. Tešila sa

zo zlatých vajec, a ďalej jedávala len to, čo predtým, ďalej robila vo svojej záhradke, kedy-tedy vbehla do komôrky a tešila sa: „Jej, aké zlaté vajká! Koľko ja mám zlatých vajec!“

Kohútik musí chrániť sliepočku

Kohút však všetko starostlivo pozoroval. Privrával sa kedy-tedy aj sliepočke, no len kohútím hlasom. Gazdiná si mohla o ňom myslieť, že už stratil ľudský hlas.

Jedného dňa, keď sliepočka zase zniesla zlaté vajce, zakotkodákala, aby gazdiná o vajci vedela, a potom bežala opäť hrabať do piesku.

Kohút prišiel pred dvere, dvere boli odchýlené, no aj tak na ne zaklopal zobákom. Keď gazdiná vyšla, znovu sa jej privravel tak ako inokedy:

„Počuj, gazdiná, zbieraš zlaté vajká, zbieraš, no prečo si nevšímneš, ako sliepočka kotkodáka? Každý deň máš od nej zlaté vajko. Nie si už ani chudobná. Prečo jej nekúpiš aspoň za hrst pšenice?“

„A čo ťa po tom? Veď ty nenesieš! Z teba nemám nijaký osoh. Ty len kikirikaš.“

„Gazdiná, ako to rozprávaš? Tvoj osoh je predsa aj môj osoh. Či som ti vždy dobre neporadil?“

„Aj keď si radil, už mi ťa netreba. Mám už teraz sliepku, nesie zlaté vajcia, už ich aj dosť nanesla. A čo si ty? Len obyčajný kikirikač. Len kikirikí. Načo tvoje kikirikí? Veď ak chcem, stačí mi predať čo len jedno vajko a môžem si kúpiť hodiny,

nemusiš ma zobúdzaf. Sama sa zobudím. Aj budem hned vedieť, koľko je hodín.“

„Gazdiná, gazdiná, ako to rozprávaš?“

„Drž zobák, kohútisko! Nepotrebujem už ani tvoje hodiny, nepotrebujem ťa. Mám už toľko zlatých vajec, že keď chcem, môžem si kúpiť takých kohútikov, ako si ty, koľko len chcem. Zajtra bude šmyk!“

„Nebude šmyk, gazdiná,“ odrazu aj kohút na ňu prisne. „Ja už nie som sám. Musím chrániť sliepku. Nebudem už chodiť ani do kurína spávať. Vyletím na orech, budem striehnuť na sliepku aj na teba, a beda ti, ak budeš chcieť sliepku oklamať alebo jej ublížiť.“

„Zmizni, ty kikirík, lebo ťa ešte dnes podrežem.“

„Aj zmiznem. No iba na orech. Odteraz budem sedávať i spávať len na orechu.“

A bolo tak. Nespával kohútik v kuríne, sedával na orechu, a aj keď sa mu v noci driemalo, vždy požmuroval aspoň jedným očkom. No tak ako predtým, každé ráno prvý na dedinu zakikirikal a ostatné kohúty ho až potom napodobňovali a namáhali si hlasy. No čo ako sa namáhali a niektoré aj pekne kikirikali, ani jeden nevedel napodobniť kohútika, na ktorého bol kedysi pyšný sliepočkár a neskôr aj chudobná gazdiná, ktorá však už teraz spyšnela a pred ktorou, aby ho nechytla a neurobila šmyk, musel teraz nocovať na orechu.

Kohútik však dával pozor i na sliepku. A tá každý deň zniesla vajce, niesla vajko za vajkom, no

čím bola gazdiná bohatšia, tým bola lakomejšia. Plnú komôrku mala vajec, aj keď komôrka bola len malá, boli v naj najmenej tri slamienky a na každej slamienke vajec a vajec.

No keď sa o sliepku nestaráš, sliepka začne vynechávať. Až tu zrazu začala sliepka naozaj vynechávať. Jedného dňa zrazu nepribudlo zlaté vajce, hoci gazdiná naň striehla tak ako každý deň.

Najprv sliepke prepáčila, potom sa to však zopakovalo. Kedy-tedy pribudlo zlaté vajce, no čoraz viac bolo dní, keď sliepka vajce nezniesla.

Jedného dňa začala gazdiná sliepku mlátiť, len-len že ju nešlahla aj papekom. Kričala a hrešila ju:

„Ničomnica! Ako to, že už nenesieš? Prečo tak zle nesieš? Ak nebude každý deň vajce, uvidíš, čo sa stane!“

Kohút to z orecha pozoroval. Nechcelo sa mu kikirikať, iba sa zachichúňal:

„Kto je ničomnica? A čo sa stane, ak neznesie vajko, ak nebudeš mať viac zlatých vajec? Prečo ju biješ?“

„Ticho buď, na teba len nôž, už dávno som mala urobiť šmyk. Ak nebude zajtra zlaté vajce, sliepku zarežem a teba zrazím z orecha kameňom.“

No kohút, keďže sedel na orechu a gazdiná práve v ruke kameň nemala, vedel, že keby gazdiná aj kameň našla, sotva trafi. Iba sa znovu zachichúňal:

„Chichuruchuchú, chichirichichí, kikirikí!“

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE LADISLAV NESSELMAN

Nemaľuj, čert, na stenu!

JOZEF PAVLOVIČ

Ježibabu hnevá, že sa jej deti tak boja. Ozaj, čo im naháňa toľký strach? Veď jej chalúpka je zvonku celá vymedovníkovaná. Lenže zvnútra vyzerá strašne. Vari sto rokov nevidela maliara. Každé dieťa, len čo nazrie dnu, podľho vnohy!

„Je načase vymalovať ju!“ uvedomila si ježibaba a zavolala do komunálnych služieb. Od riaditeľa sa dozvedela, že všetci bytoví maliari sú obsadení na tri roky dopredu.

„Dočerta, nechcete mi nahovoriť, že nemáte voľného ani jedného maliara!“ rozčertila sa ježibaba.

„Dobre, že ste mi to pripomenuli,“ spresňuje riaditeľ svoju informáciu. „Práve sa mi uvoľnil jeden čert. Ale on je špecialista. Maľuje iba kotolne.“

„Lepšie dačo ako nič,“ rozhodla sa ježibaba a ani nenapočítala do päť, už stál pred ňou čert v plnej svojej kráse.

„Azda si spadol z jasného neba?“ začudovala sa ježibaba.

„Prišiel som, ako si si poručila. A hned sa aj pustím do roboty. Začnem touto stenou.“

„A kde máš valček?“

„Načo mi je valček, ja mám maľovanie v malíčku.“

„A ako budeš maľovať?“

„Takto, tak ako môj tatko,“ povedal čert a namaľoval na stenu čerta.

Ježibabou myklo, pomyslela na deti. „Rozmyslela som si to. Tú stenu vlastne ani maľovať netreba. Pôjde tam kredenc,“ vraví.

„Ako si želáš. Túto stenu teda vynechám. Pustím sa do druhej.“

„Tam pôjde obývacia stena.“

„Tak vymaľujem ďalšiu.“

„Tam pôjde zas zrkadlo.“

„Potom aspoň túto,“ prosíka čert.

„Si slepý? Veď sú na nej okná a dvere.“

Čert zdvihne utrápené oči dohora a zašepce:

„A čo plafón?“

„Tam zavesím teba namiesto lustra,“ vraví ježibaba a začne naháňať čerta po izbe. To sa deti nasmejú, keď ho tam uvidia visieť za dlhý chvost.

Čert však nečaká, kým ho ježibaba schmatne. Vezme nohy na plecía a páli, akoby mu v päťach horelo.

O zle naladenom ladičovi

DANIEL HEVIER

Ladič Prokop Radič mal raz veľmi nepríjemný sen: snívало sa mu, že jedol zmrzlinu. Kopce zmrzliny! Vanilkovej, orieškovej, ba dokonca aj ananásovej, brr! Každý na jeho mieste by sa bol tešil, pretože mať taký sen, to sa človeku nepošťastí každú noc. Ale Prokop Radič nemohol zmrzlinu ani vidieť, pretože v detstve ho rodičia nútili jesť veľké porcie zmrzliny!

To však nebolo všetko. Celú noc ho čosi tlačilo, omínalo, ťažilo, štekľilo a pichalo. A na dôvažok — jeho palec na pravej nohe si zaumienil, že bude stále vyliezať spod periny.

„Ejha!“ vravel si ladič Prokop Radič v spánku. „Už vidím, že sa ráno prebudím celý mrzutý a rozladený.“

A naozaj. Ráno sa ladič Radič prebudil celý mrzutý a rozladený.

A ešte k tomu budík drnčal mimoriadne nepríjemne!

A ešte k tomu papuče pod posteľou boli mimoriadne studené!

A ešte k tomu hrali v rozhlase samé nanič pesničky!

Niet sa čo čudovať, že ladič Radič zlostne gánil a mračil sa ako chvost, ktorému privrzli medzi dvere kocúra.

Prokop Radič sa oholil (žiletka bola v to ráno mimoriadne tupá), prečítal si noviny (výsledky na športovej strane boli mimoriadne nepodarené) a vybral sa do práce (autobus bol mimoriadne preplnený mimoriadne nepríjemnými spolucestujúcimi).

Prokop Radič bol ladičom pianín. Chodieval oblečený ako umelec, pretože ladenie pianín, to nie je len taká obyčajná práca! V to ráno však farby jeho oblečenia ani trochu neladili! Modrá sa bila so zelenou, biela s čiernou, až sa ladič Radič cítil celý dobitý.

Ale čo bolo horšie — neladili ani pianína, ktoré v ten deň skúšal naladiť. Nech ich ladil, ako chcel, vždy ich naladil zle. Keď ste na takom pianíne zahrli Pochod polámaných pasteliek, vyšiel Krokodíli valčík, a keď ste

zahrli Mazurku pre Murku, bolo z toho niečo, čo sa hudbe ani nepodobalo!

„Zišlo by sa toho rozladeného ladiča naladiť!“ povedalo si jedno pianíno, ktoré to rozladené ladenie nemohlo už počúvať.

Hm, lenže človek sa nedá naladiť ako pianíno, nemá struny a kladivká, nedá sa podoťahovať ladičským kľúčom.

Lenže pianíno vedelo, ako sa takí rozladdenci naladia na dobrú náladu. Keď ho ladič Prokop Radič otvoril, aby prebehol po klávesnici a zistil, ktoré tóny sú falošné, pianíno sa začalo chichúňať. Najprv len chichúňať, potom smiať, chechtať a nakoniec sa pustilo do hurónskeho rehotu.

„Čo je?“ znepokojil sa ladič Radič, pretože takéto niečo sa mu ešte v živote nestalo.

„Nehnevajte sa, huhuhu,“ pianíno sa až tak prehýbalo od smiechu, „ale som strašne štekľivé... A keď mi prechádzate po klávesoch, hohohó, veľmi ma to, hahaha, štekľí, íhíhíhíhí!“

„Budem sa usilovať dotýkať sa vás čo najšetrnejšie,“ zahundral ladič Radič a oči sa mu trochu rozjasnili.

Chcel zahrat stupnicu C dur, ale z pianína sa namiesto stupnice ozvala veselá pesnička, aké sa hrávajú v starých groteskách:

Som piano značky Petrof,
hola-hola-hej!
Nebojím sa vôbec vetrof,
hola-hola-hej!
Oblečiem si desať svetrof,
hola-hola-hej!
Budem tučné ako tetrof,
hola-hola-hej!

Ladič Prokop Radič sa usmieval. Také komické pianíno ešte neladil. A keď začalo vyhadzovať do výšky tromi drevenými nohami ako tanečnica v kabarete, nevydržal a nahlas sa rozosmial.

A tak zle naladený ladič Radič dostal dobrú náladu! Práca mu išla jedna radosť a všetky pianína, ktoré potom ladil, boli vzorne naladené a hrali, len to tak spievalo!

Aj keď šiestak Paľo znova otvoril oči, nič sa nezmenilo. Tak a je tu zasa. Zima zimská! pomyslel si a nepriateľsky pozrel pred seba. Aj keď sa totiž volá Paľo Mráz, vôbec nemá zimu rád. Od najmenšieho malička si totiž pamätá, ako ho kamaráti chceli zavrieť do chladničky. Jedni vtedy tvrdili, že s takým menom mu nemôže byť nikde zima, druhí vykrikovali, že je to hlúposť. Našťastie prišla mama a škriepku ukončila. Lenže môže mať niekto po takých skúsenostiach rád zimu?

Chalani zaiste privítali sneh nadšene. Igor, Tomáš a Ďuso si už iste robia plány, koho po škole zguľujú. Radšej teda pôjde domov svojou tradičnou zimnou cestou. Poza kabinety, cez školskú záhradu, okolo samošky...

Igor, Tomáš a Ďuso si ho totiž často podali. Len čo vyšiel spod brány, obstúpili ho, odvedli nabok a začali s výsluchom.

„Tak čo, Mráz? Zasa si nám tu nazimil? To si nemal robiť. Nezobrali sme si zimné topánky. Myslíme si, že by si mal ísť radšej k svojim kamarátom Eskimákom, alebo na Aljašku, alebo na Kilimandžáro, alebo do Antarktídy. No čo ty na to, Mráz? Čo ty na to, Snehulienka? Naozaj, chalani, neurobíme z neho snehuliaka?“

A tak ďalej a tak podobne, ale vždy s rovnakým koncom. Hodili ho do snehu a napchali mu ho všade, kam dočiahli.

Aj napriek tomu by takú guľovačku celkom pokojne prežil. Oveľa väčšmi ho totiž trápila šmykľavka. Celkom obyčajná šmykľavka, ktorú si chalani urobili každú zimu na miernom svahu pred školou. Veď to istotne poznáte. Začne sa šmýkať jeden, pridajú sa ďalší a tak z metrovej šmykľavky je najskôr dvoj, troj, potom pätnásť a napokon aj dvadsaťmetrové šmykľavisko. Keďže ju mal stále pred očami, ani

nezbadal, ako stihol chytiť na troch hodinách jednu päťorku a jednu štvorku.

„Dnes bude doma veselo,“ hádal správne Paľo, keď po vyučovaní

Šmykľavka

LUBOŠ MACHAJ

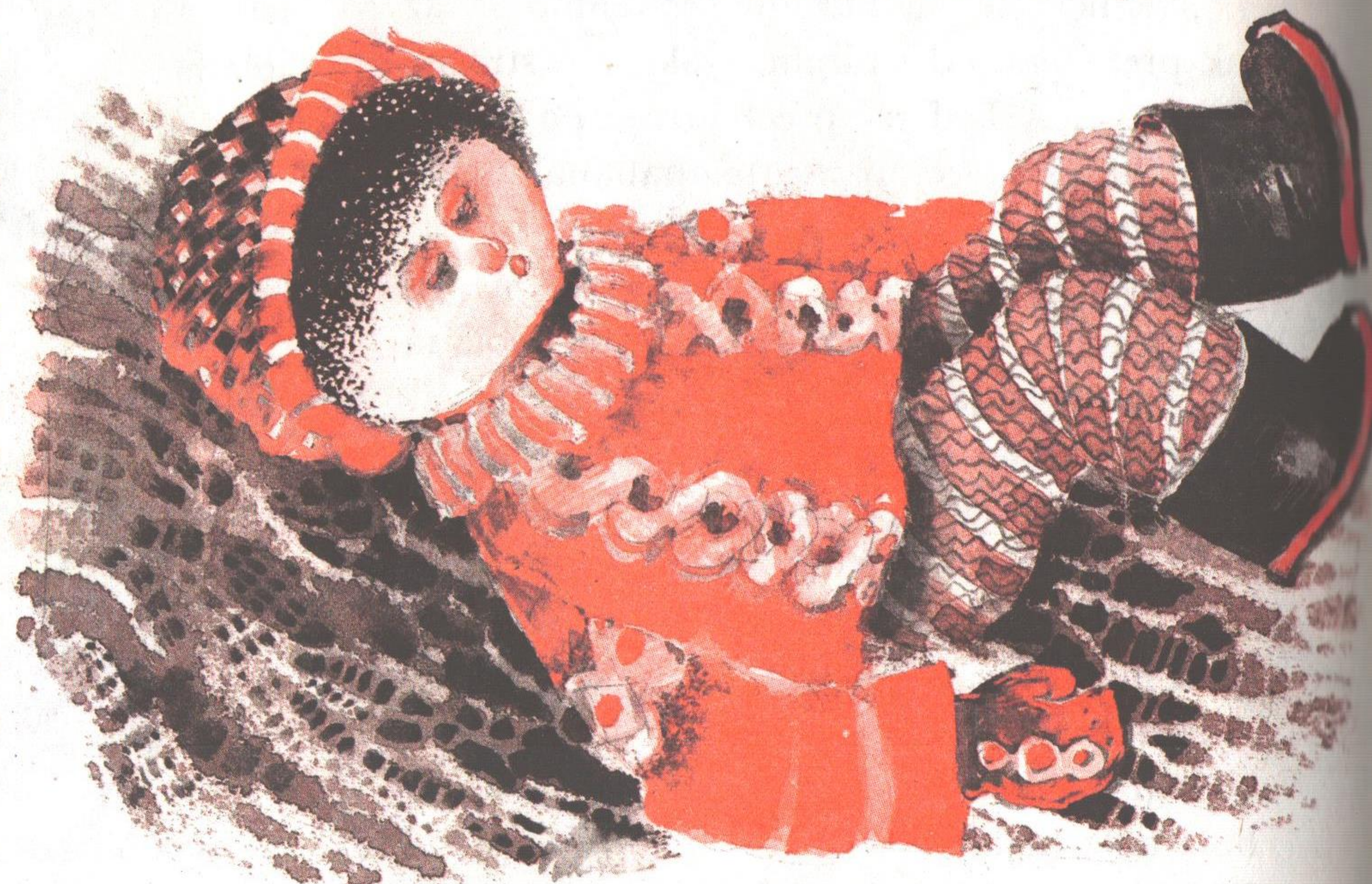
preliezal cez okno za kabinetmi a chystal sa opatrne prebehnúť poza školu domov. Pred školou vládla pravá zimná pohoda. Všetko, čo malo ruky, sa guľovalo, všetko, čo malo nohy, utekalo, všetko, čo malo

neho to bolo nespravodlivé. Dostal ju predsa zato, že snežilo, že sa volá Mráz. Zbil ho otec, podľa ktorého sa tak volá, a navyše vôbec ničomu nerozumie. Inak by sa istotne premenoval. Aké krásne meno by si mohol dať — napríklad Potočný alebo Orlík.

Medzitým už bol večer. Šmykľavka sa predĺžila na dobrých pätnásť metrov. Guľovačka prestala. Sneženie pokračovalo. Práve vtedy k nim zavítal jeho kamarát Jožko Mravec. Jediný na svete poznal Paľovo tajomstvo. Vedel, ako Paľo nenávidí zimu.

„Nič si z toho nerob,“ vravieval mu často. „Mňa Ďuso volá Brontosaurus tiež iba preto, že mám také hlúpe meno.“

„No dobre,“ prehodil Paľo, „ale zato sa ešte môžeš kľať, a ja nie.“

krídla, odletelo do bezpečnej vzdialenosti. Igor, Tomáš a Ďuso guľovali každého, kto im prišiel pod ruku. A nie hocijako. Poriadne.

Paľo dávno sedel doma v teplučku, no vonku stále snežilo. Bol z toho všetkého nešťastný. A ešte nešťastnejší bol, keď dostal večer od otca výprask za tú päťorku. Podľa

„Prečo nie?“

„Neviem.“

„A čo vieš?“

Paľo neodpovedal, iba pomaly pokrčil plecami. Jožo sa na neho povzbudivo usmial. „Musíš sa to naučiť.“

Na túto Jožovu vetu myslel dlho. Veď ten malý brontosaurus má

vlastne pravdu. Keď sa naučí šmýkať, bude všetko iné. Lenže ako sa bude učiť? Všetci sa mu budú smiať. Presne tak ako minulý rok, keď sa po dvoch týždňoch priprav rozhodol, že to predsa len s tou šmykľavkou skúsi. „Aha, Eskimák prišiel!“ kričal Igor, len čo ho zbadal. Napriek takému privítaniu, ktoré napokon očakával, sa Paľo pomaly blížil ku svahu. „Tak čo, Mráz, prišiel si za strýkom Ľadom?“ zavolal posmešne Ďuso a plavne sa vznášal po ľadovom svahu. Aj ostatní chlapani sa rozbiehali a s rozťahanými rukami ako vtáci sa spúšťali dolu svahom. „No poď už, Snehulienka!“ zakričal niekto a vtedy sa Paľo rozbehol. Lenže vzápätí sa všetko s ním zakrútilo a on uvidel oblohu s malými obláčikmi. Odvtedy sa svahu so šmykľavkou vytrvalo vyhýbal.

No dnes večer pochopil, že to musí dokázať. Veď nie je iný ako ostatní.

Vonku dávno nebolo ani nohy. Hodiny ukazovali temer pol desiatej. „Musíš sa to naučiť,“ znel mu stále v ušiach Jožov hlas. Šmykľavka sa mu priamo pred očami temne leskla vo svetle neďalekej lampy. Zdalo sa mu, že ho priťahuje.

„Poď, Paľo Mráz, poď. Zmeraj si so mnou sily. Poď, Eskimák, Snehulienka, Kilimandžáro, Severný pól, poď, trošku sa popasujeme. No nečakaj toľko, otvor okno, zoskoč dolu do mäkkého snehu, vykroč ku mne, zalietame si trošku a zajtra, zajtra ti to pôjde lepšie, pozajtra ešte lepšie... no poď, Mrázik!“

Obliekol si sveter, obul topánky, nasadil čiapku, otvoril oblok a potichu zoskočil do snehu. Vtedy sa otvorilo okno aj na vedľajšom dome a na ulicu zoskočil Jožo Mravec.

„Paľo, počkaj,“ zavolal potichu. „Budem ťa trénovať.“

Paľo sa usmial. Po prvý raz odvtedy, ako začal túto zimu padať sneh.

Úsmev a slzička

JÁN TURAN

Čo mi to sadá na líčka?
Raz úsmev
a raz slzička.

Čo majú radšej spáči?
Úsmev!
Ten býva sladší.

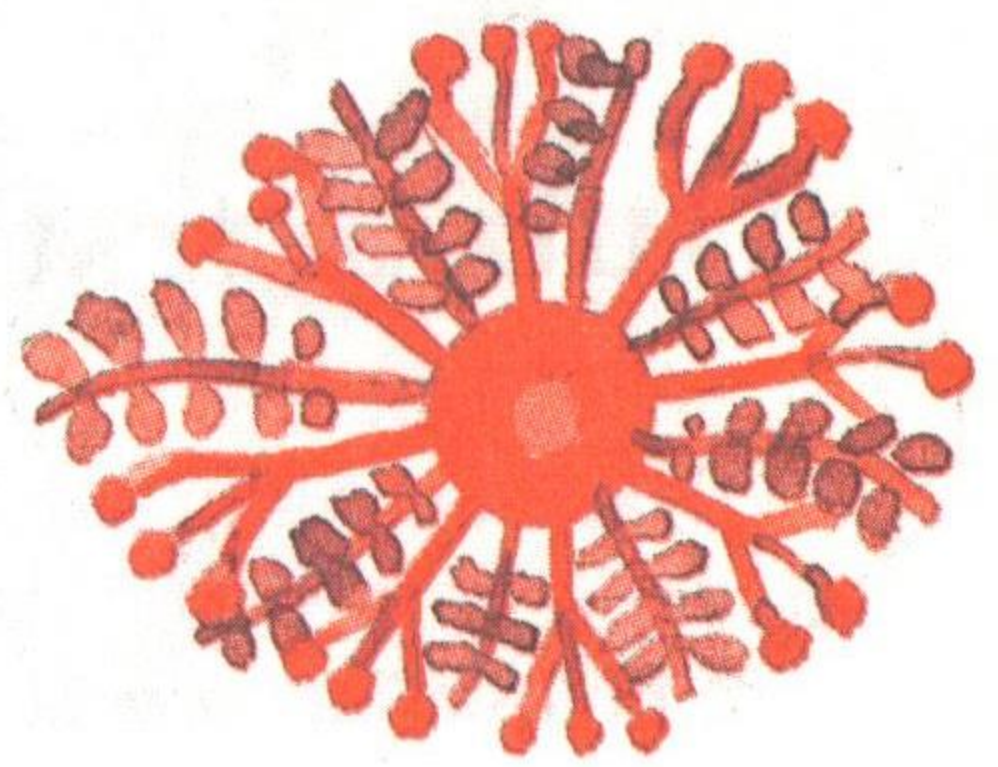
Februárový vzduch

LUBOMÍR FELDEK

Bežal som — a tu zrazu buch!
Narazil som na sklený vzduch.
Vzduch samozrejme brinkne —
ja sedím vo vitríne.

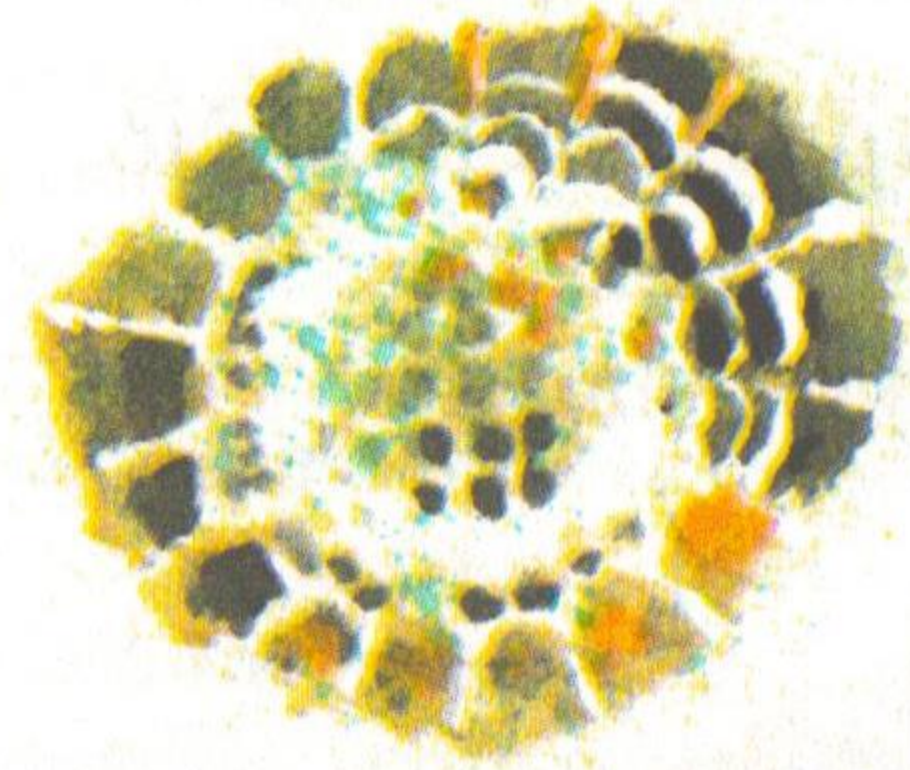
Celý svet — tovar za sklom,
za vzduchom, ktorý praskol!
Ak ukradnú ho z vitríny,
nebudem celkom bez viny.
Jediná moja záchrana —
ak zlodej ukradne aj mňa.

Nuž daj si pozor, milý druh,
vždy, keď je taký sklený vzduch.
Najsklenejší je vari
v mesiaci februári.

Ezopské bájky

ONDREJ SLIACKY

Osa a had

Sadla osa na hlavu hadovi.

„Počuj, hlupaňa!“ oboril sa had na dotieravú osu. „To nevieš domŕzať do niekoho iného? Ber sa preč!“

Osa sa trochu pomechrila, ba i krídlami strepotala, akoby sa chystala odletieť, ale napokon si to rozmyslela a zostala tam, kde bola. Vtedy had prudko vymrštil hlavu dohora, potom doboku, ale osu zo seba nestriasol.

„Keď nejdeš podobrotky, zničím ťa,“ vraví nato had zlostne a hneď sa aj začne plaziť k neďalekej ceste.

Chvíľu na nej čakal, a keď začul, že sa približuje furmanský voz, položil si hlavu, na ktorej mu stále sedela neodbytná osa, pod kolesá.

Zlý radca je veru hnev. Kto sa ním riadi rád, skončí neraz ako náš hlúpy had.

Dub a trstina

Hádali sa dub a trstina, kto je silnejší.

„Predsa ja,“ tvrdil dub. „Mám

hrubé korene, mohutný kmeň, košatú korunu. Veď ty si popri mne iba také tenké nič.“

„To je pravda,“ uznala trstina. „Som tenká. Lenže keď na to dôjde, možno vydržím viac než ty.“

Vtom sa zatiahla obloha. Zablýskalo sa, zahrmelo a vzápätí hrozný víchor začal lámať a vyvracať jeden strom po druhom.

Mohutný dub sa mu vzpíeral dlho, no nakoniec nevydržal a zlomený vo dvoje zrútil sa vedľa tenučkej trstiny. Tá, len čo víchor zadul, šikovne sa ohla až po samú zem a tak si zachránila život.

„Nuž kto je silnejší?“ spýtala sa víťazoslávne trstina, keď sa víchor prehnal ponad ňu.

„Prežila si,“ odpovedal jej na to dub. „Ale ja radšej umieram, než by som sa mal skláňať pred každým vetrom, ako to robíš ty.“

Domýšľavý vlk

Slnko práve zapadlo za horu, keď si vlk všimol v tráve vlastný, predĺžený tieň.

„To že som ja? Taký obrovský?“ prekvapil sa. „Dobre, že to viem,“ vraví si vzápätí. „Nebudem sa ja viac takto potľkať, skrývať pred tým i oným. Ja sa vlastne nemusím báť nikoho. Ešte i ten lev je menší než ja. Nech ho len stretnem. Veď mu ja

ukážem, čo je zač. A vôbec,“ uvažuje vlk ďalej, zaľúbene hľadiac na svoj tieň, „keď som už taký veľký, mal by som byť kráľom zvierat ja, nie on.“

Vtom vidí, že obďaleč postáva lev. I chce v okamihu utiecť, ale potom posmelený vlastným tieňom vrhne sa z celej sily naňho.

Stačilo, pravda, zahnať sa levovi labou, seknúť zubami, a už bol vlk doriadený na nepoznanie.

„A čože, kmotrik?“ začudovala sa líška, keď stretla vlečúceho sa vlka. „Ktože ťa takto dokaličil. Azda len nie lev?“

„Kdeže lev,“ zahorekoval vlk, „Vlastná domýšľavosť ma premohla.“

Rieky a more

Rozmrzeli sa rieky na more a vravia mu:

„Vieš, že nám spôsobuješ nešťastie?“

„Ja?“ začudovalo sa more. „A ako?“

„Pokiaľ sa nevejeme do tvojich vôd,“ hovoria rieky nahnevane, „je naša voda sladká. No len čo nás pohltíš, je taká slaná, že sa nedá piť.“

„Ale ja za to nemôžem,“ bráni sa more.

„A kto?“ kričia rieky. „Keby si nebolo slané, bolo by všetko v poriadku.“

„Lenže ja už iné nebudem,“ vraví more pokojne. „No vám, milé rieky, je ľahká pomoc.“

„Aká?“ zvolali rieky.

„Stačí,“ vraví more, „keď do mňa nepotečiete.“

Zaslepený vlk

Žil v svorke vlkov statný, silný vlk. Pretože bol aj odvážny, všetci ho nazývali „lev“. Vlk však toľko slávy a úcty neuniesol. Zakrútila sa mu z toho hlava, a tak začal svojich známych a priateľov obchádzať naďaleko.

„Azda sa neznížim k tomu, aby som sa s nimi zhováral,“ vraví si. „A keď už aj, čo mi len môžu takí povedať. Nie veru, musím si ja hľadať lepších, seberovných priateľov.“

Začal teda namyslený vlk pokukávať po levoch, ba časom sa k nim celkom pridružil. Aby ho však od seba neodohnali, správval sa k nim potupne, dobreže im nebozkával laby.

„Si ty len hlupák,“ vraví po nejakom čase líška vlkovi.

Lenže ten, ako každý tvor, čo sa nad slabších vyvyšuje a pred silnými zbabelo ohýba chrbát, začal sa líške vyhrázať.

„Daj si pozor na jazyk! Nevieš, že sa zhováraš s levom?“

„Cha-cha-cha,“ posmešne sa zasmiala líška. „Že s levom? Tým si len bol, kým si žil medzi svojimi. Medzi levmi si len obyčajný vlk.“

Potupený lev

Starého leva opustili raz sily natoľko, že spadol a už nevládal vstať.

Vtedy pribehol k nemu kanec, ktorý žiaril na jeho silu, a zaboril mu do boku mocné tesáky.

Zasfkal lev od hroznej bolesti, ale nárek, čo sa mu dral z hrdla, hrdinsky potlačil. Ba ovládol sa aj vtedy, keď pribehol k nemu býk a vrazil mu do hrude svoje mocné rohy. Keď však k nemu dobehol osol a nevládneho ho začal kopať do hlavy, vtedy už lev nevydržal a zaplakal:

„Už to je hrozné, že sa na mne vršíte. Ale že do mňa kopeš aj ty, čo si predo mnou len ustavične hikal, to je na mojej smrti najhanebnejšie.“

Slovensko na prahu novoveku

Nebudem roľníkom, budem len zbojníkom

V búrlivom 17. a 18. storočí, keď sa nad našou krajinou prehánali ničivé stavovské povstania a kurucké vojny, zrodilo sa u nás zbojníctvo ako prejav vzbury poddanského ľudu proti krutému feudálnemu spoločenskému poriadku.

V horských slovenských dedinách žil húževnatý a pracovitý človek už stáročia. Drsnej prírode vyrval kľčováním kus zeme, do ktorej zasial zrno, zasadil kapustu, a potom sa dennodenne lopotil, aby uživil seba a svoje deti. Odrazu však v 17. i 18. storočí prišli mnohé novoty. Zemepán si zriadil majere, panské salaše, pálenice, pily a čo ja viem čo ešte a nútil poddaného, aby tu všade robotoval i s celou rodinou. Pritom mu zakázal brať drevo z hory, loviť v nej zver, ustanične striehnuc, o čo by ho ešte pripravil. A čo neuchmatol on, to zobrali raz kuruci, inokedy labanci. Bolo to vlastne jedno. Čert ako diabol. Nuž sa ani nečudujme, že sedliačikovi napokon došla trpezlivosť a začal účtovať so zemepánom, richtárom, farárom či krčmárom. Tí všetci v jeho očiach predstavovali spoločenské zlo, ktoré bolo príčinou jeho ťažkého osudu. Zbojník sa odrazu videl v očiach poddaných ľudí ako „pán“, ktorý je slobodný, voľný, nemusí nikoho poslúchať a každému môže odplatiť krivdy a príkoria. Ujsť medzi hôrných chlapcov túžil

vtedy každý smelý mládenec. Veď sa o tom spieva aj v peknej oravskej pesničke:

*Ej, nebudem roľníkom, budem len zbojníkom,
budem si vodievat' ovečky chodníkom.
Ovečky chodníkom a kozy grúňami,
budem sa probovať s oravskými pánmí.*

Medzi zbojníkmi

Akí vlastne boli vtedajší zbojníci? Sami o sebe nič nezapísali, a tak sa musíme o informáciu obrátiť na ľudí, ktorí sa v tých časoch dostali do ich spoločnosti. Jedným z nich bol sliezsky študentík, ktorý sa rozhodol prísť k nám na Spiš na štúdiá.

Prvý raz náš študent videl živého zbojníka, keď mal prejsť z Poľska cez Tatry do Kežmarku. Skupina, ktorá mala dvadsať ľudí a najatého sprievodcu, dorazila do poslednej

Zbojník.

poľskej dediny. Tu sa však dozvedeli, že cez hory sami neprejdú. Jedine so sprievodom zbojníkov. Potom miestni ľudia priviedli urasteného mládenca s valaškou zastrčenou za opaskom, vzadu, čo naznačilo, že je všetko v poriadku. Mládenec cestujúcim poradil (v skutočnosti nariadil), aby si od miestnych sedliakov najali kone a sane. Vtedy každý pochopil, že zbojníci sú spojení so sedliakmi a takto im nadháňajú zárobok.

Keď sa celý sprievod ocitol nad akousi priepasťou, zbojníci ho obstali a vybrali poplatok. Náš študent si spomína, že chudobnejších „šetrili“; tí zaplatili len 30 grajciarov. Onedlho sa zjavila skupina, ktorá išla z druhej strany, zo Slovenska. Cestujúci si vymenili kone a povozy, nasadli, znova zaplatili a šli ďalej. Skupinu sprevádzali štyria zbojníci. Občas sa stratili, občas ukázali, pričom podchvíľou strieľali do vzduchu, aby si bol každý na čistom, že je pod ich ochranou. Stále s nimi bol len jeden mladý zbojník, ktorý dával pozor, aby bolo všetko v najlepšom poriadku. Takto sa náš študent dostal do Kežmarku a na vlastnej koži spoznal, že hrôzostrašné historky, čo kolujú o zbojníkoch, nemusia chudobným ľuďom naháňať na chrbte zimomriavky.

Traja zbojnícki kapitáni

Volali sa Havran, Bajúz a Janko, prezývaný tiež Paholok. Náš študent, pravda, pokiaľ mu veríme, strávil v ich spoločnosti a v spoločnosti ich „chlapcov“ deň i noc. Vtedy sa zas uberal zo Spiša do Sabinova.

V úžľabine, ktorú ľudia nazývali „Škriatková“, zastavili ho ozbrojení mládenci a hneď sa ho začali vypytovať, odkiaľ ide, kam ide a čo tam bude robiť. Keď vyšlo najavo, že je študent a že sa ide učiť „muzike“ k sabinovskému rektorovi, tak si zbojníci zamysleli, že by mohol na svojich píšťalkách zamuzicírovať niečo aj ich pánom kapitánom. Odviedli ho do neďalekej doliny, kde sa konalo stretnutie troch zbojníckych veliteľov a ich družín. Jeden z nich mu vraj povedal:

Poprava zbojníkov.

„Nikdy už v živote nebudeš mať také šťastie, aby si sa zdržoval v takej slávnej spoločnosti.“

Rozložení na lúke, okolo ohňa, zbojníci jedli, popíjali, pasovali sa, ohánali valaškami alebo rozpustilo strieľali. Študenta dovedli práve vo chvíli, keď do doliny dorazili aj valasi s kotlom a mliekom. A zatiaľ, čo sa v tom kotle varilo mäso a kapitáni usilovne pripíjali na pamiatku druhov v kolesách polámaných a ináč mučených, študent usilovne húdol.

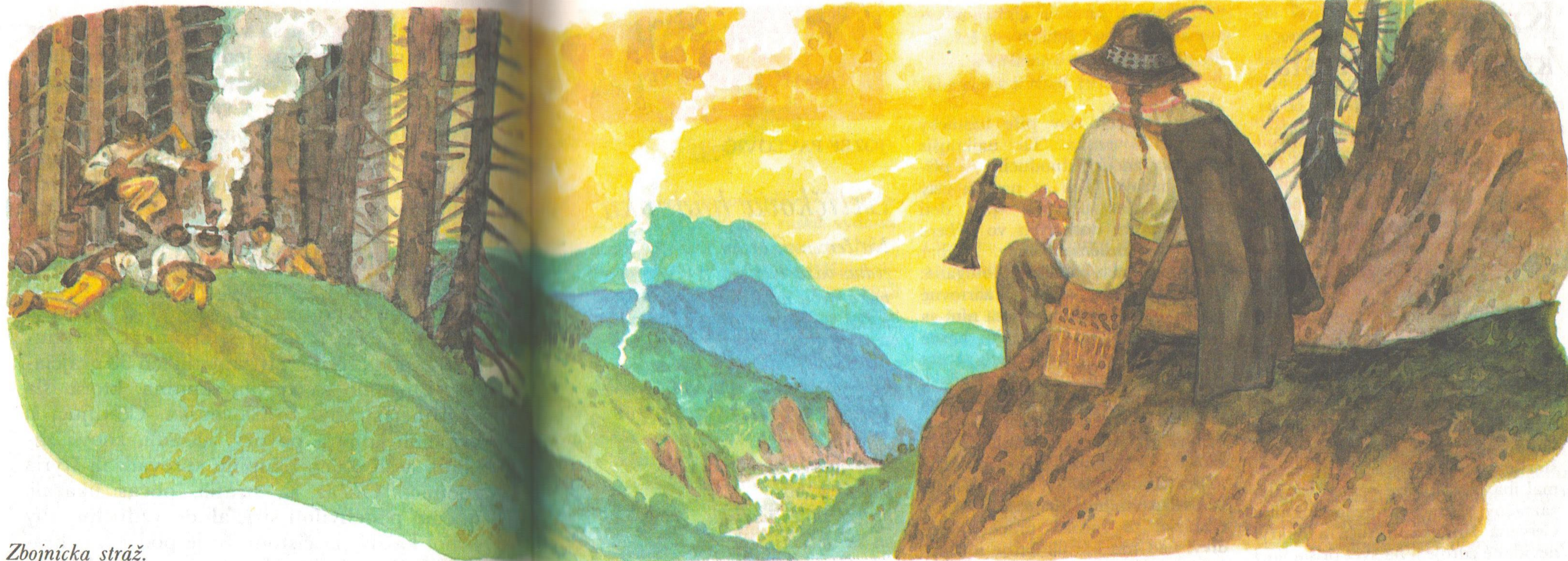
Oblečenie hôrných chlapcov bolo prosté, a predsa parádne. Úzke súkenné nohavice, vybijaný klobúčik s pierkom, na fúzoch zavesené dva „července“ — peniažky. Oblečenie dopĺňali krpce, široký opasok a košeľa. Najmä praktická „zbojnícka košeľa“ zaujala nášho študentíka, a preto mu aj vyhradili, ako sa „vyrába“. Recept je jednoduchý: nová

lanová košeľa sa namočí do rozpusteného ovčieho loja a potom sa údi v dyme. Až je poriadne zaúdená, vyperie sa, oblečie a nosí dovtedy, kým sa nerozpadne. Má mnoho výhod. Dážď cez ňu nepreprší, vietor neprefúkne a vraj ani „hmyz“ sa v nej neudrží.

Podchvíľou chodili ku kapitánskemu ohňu stráže a hlásili, kto všetko prechádza okolitou dolinou, a od kapitánov si pýtali rozkazy, či ich treba zadržať, ozbijať, a či nie. Kapitáni nechceli kaziť slávnostné stretnutie, a tak za celý deň nenechali nikoho prepadnúť. Keď sa už blížil večer a spoločnosť bola nielen sýta, ale i poriadne pripitá, rozhodli sa mladého muzikanta odmeniť. Spýtali sa ho, koľko mu treba súkna na oblek. A veru mu ho aj dali — celých päť rífov; kus červeného šarlátu, päť laktov zeleného a päť laktov modrého anglického súkna. Všetko to bolo z nedávnej rabovačky, keď kdesi pri Bardejove prepadli karavánu poľských kupcov. Náš študentík dostal ešte od každého kapitána peniaze, korenie i šafran. Lenže večer beda!

Ktorémusi podpitému zbojníkovi zišlo na um, že by ich študent mohol prezradiť, a tak začalo licitovanie, čo s ním. Jedni navrhovali zabiť, druhí zlomiť mu nohu. Keď sa na druhý deň dovlečie k ľuďom, za peniaze, čo dostal, môže sa u felčiara vyliečiť. Keď už hrozila zvada a bitka, všetkých potešil Jankov návrh; zbojníci vykopali jamu, študenta strčili do nej a na vrch dali sud s jedným vyrazeným dnom. Sud potom poriadne pripievnili a takto „zamurovaného“ študenta zaprisahali, že odtiaľ nevylezie, kým neuplynie 36 hodín. Potom mu tam dali malú sekerku, aby sa po dohodnutej lehote mohol vyslobodiť. Tak sa i stalo.

Náš študent sa so spomenutými tromi kapitánmi stretol ešte raz. V Sabinove. Ale to ich už mal v rukách kat. Hrozne mu vraj prišlo ľúto, ako z Havranovho chrbta stiahli dva pásy kože. A keď ich kat ponúkol prizerajúcemu sa davu, tak si ich kúpil, aby si z nich dal urobiť opasok. Vtedy sa totiž verilo, že sa sila a statočnosť zbojníka, ktorý pri strašnom mučení nevyronil ani slzu a nikoho a nič

Zbojnícka stráž.

neprezradil, prejde na toho, kto takýto opasok má.

Zbojník — hrdina

Boj zbojníkov proti pánom bol márný. Ak by zbojníka neukryl a nenakrmil bača na salaši, ak by ho neprezimovali poddaní vo svojich chalupách, stoliční drábi by ho dostali veľmi rýchlo do svojich pazúrov. Aj tak sa však vždy našiel nejaký ten zradca, ktorý zbojníka prezradil a pomohol ulapiť. Potom už nasledovalo len vypočúvanie, mučenie, súd a poprava.

Toto všetko prostý poddanský ľud na oboch stranách Karpát vedel. Preto zbojníka aspoň vo svojej fantázii obdaroval nezraniteľnosťou, bystrosťou, statočnosťou a spravodlivosťou.

Takýchto zbojníkov — hrdinov nebolo málo. Na poľskej strane Karpát sa preslávil

Martin Portasz, ktorého po dlhých prenasledovaniach napokon popravili v Krakove. Najprv mu však uťali ruky a ešte živého ho obesili na hák za rebro. Aj bratia Klimczakovci skončili takouto — pre zbojníka čestnou smrťou.

V západných poľských Beskydách zbojníkov v 18. storočí preslávil zas Proćpak-Fiedor z Kamenice. Rád — aj s otcom — pytliačil. Keď sa mu však omylom podarilo namiesto lane zastreliť jalovicu, dostal sa do väzenia. Odtiaľ utiekol a stal sa zbojníkom. So svojou družinou naháňal strach nielen poľským, ale aj slovenským pánom. Nakoniec ho neopatrnosťou prezradila jedna vdova, u ktorej sa skrýval. Na siedmich šibeniciach potom odvislo dvanásť zbojníkov z jeho družiny a on sám skončil povesený za rebro.

Sliezsky ľud zas preslávil zbojník Ondráš, ktorý sa so svojou družinou zdržiaval okolo Lysej hory. Zbíjal pánov a chránil chudobu.

Ľud mu bol vďačný a ospieval jeho činy v mnohých krásnych piesňach. Ondráš však neskončil na šibenici, ale zradne ho zabil jeho druh Juráš.

Náš sused, ukrajinský ľud, mal mnoho slávnych zbojníckych kapitánov. Najslávnejší zo všetkých bol Oleksa Dovbuš; chlapec chudučký, krívajúci na jednu nohu, a predsa hrdina, pred ktorým sa roky triasli ukrajinskí a uhorskí páni.

Nad mnohých karpatských zbojníkov však vysoko vyčnieva Juro Jánošík, národný hrdina slovenského ľudu, sláva ktorého prenikla i za hranice našej vlasti. V jeho legendárnej postave sa najvýraznejšie prejavila túžba slovenského ľudu po slobode a spravodlivosti.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.
ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Knižky, ktoré ťa potešia

„Chodievali sme s klockom v ruke, brnkali po fadovej klávesnici melódie čuteľné iba mladej fantázi. Ak niektorý zurvalec strmsšie sekol, ciagle sa lámali a padali v plačlivom tricštení na skutú pôdu. Dostal zato príučok, rypnutie pod rebro alebo snehovú guľu zmiešanú s vodou, na háklivé miesto, odkiaľ vyrastajú nohy. Veď to aj hriech ničiť také čudesá.“

Biela zima na Ponikách je možno dodnes taká. A po rokoch, keď si na ňu budú spomínať dnešní šarvanci, bude ešte krajšia. Jeden dávny mal šťastie: zimy, jari, letá, jesene nevnímal iba obyčajnými očami, lež ako zázračný hľadač prameňov z knihy Červená žufanka: vytušil a odkryl nevidané zdroje a na svet prišla hoci básnička o zime jeho detstva:

**Náš dom hore v podstreší má cimbal, čo poteší.
Na ňom, hoci malý som, krásne zahrám palicou.
Do-re-mi-fa-sol-la-si lúbezne sa ohlási.
Jeden dur a jeden mol a cencúle letia dol.**

Detstvo zaslúžilého umelca Štefana Žáryho drieme ako úrodná zem pod naviatou vrstvou. Presne zapamätané, láskavé a chlácholivé úsmevné údolie. Ako plôtik za ním čnie šesť krížikov. Šesť desaťročí a päť rokov je v živote človeka toľko, že prestane patriť len sebe a svojej rodine, ale prácou, podielom na spoločnej veci poznačí úsilie všetkých. Básnik Štefan Žáry takto posunul smerovanie slovenskej poézie. Riadok básnických kníh pre dospelých je síce dlhší ako počet kníh pre deti, ale básne o domovine, spoločnej kolíske veľkých i malých, rovnako vrúcne prežijú rodičia aj deti. V niektorých prítomnosť detí i dospelých priam cítime:

Kvietkavý džbánok s pyštekou — doň si sa vnáral prštekom za rosou chladeného nápoja, keď vaši zašli na polia...

Bez veľkých slov píše básnický dejepis Slovenska. Tie najkrajšie básničky znejú jednoducho — písťalka bazová. Tak sa nazýva celý oddiel básní prevzatý pre deti z poézie pre dospelých vo výbere **Ako dočiahneme slnce**. Výber z tvorby je ako básnikova fotografia: oči sa mu na nej smejú ako žartovné verše. Čelo je zadumané, za ním sa riadok k riadku skladajú básne o najobyčajnejších veciach sveta — smetiarskom aute, zametačovi, zadymenom meste, alebo hoci o kanve na mlieko, ktorá v mrazivom ráne postáva pred jasličkami či škôlkou. V básnikovej predstave je to preziabnutá slečna, ktorú starostlivá ruka vtiahne do tepla. Nie iba fantázia, to ľudská práca stvára divy, nad tou básnik žasne a ospevuje ju rovnako ako krásu sveta. Vari preto, že navzájom súvisia. Kniha rozsiahlych epických básní **Povesti a báje** je predovšetkým oslavou pokroku vykúpeného prácou a odvahou človeka.

V tvorbe pre dospelých je Štefan Žáry známy ako básnik, prozaik, esejista, autor reportáží. O poéziu i prózu sa podelil s deťmi v knižkách **Zázračné oči, Povesti a báje, Ako dočiahneme slnce, Ako zima koncertuje, Červená žufanka**. Keď pred dvadsiatimi rokmi prekladal básne pokrokového talianskeho básnika Gianniho Rodariho **Obrázky a bajky**, iste si uvedomil, že deťom patrí aj poézia o domovine, jej strastiplnej a slávnej histórii. Človek je šťastný jedine doma:

Nuž i básnik v teplom štastí v slobodnej a krásnej vlasti kladie ústa na hobj: svoje city iným zdieľa, zapaluje, fúka, zdieľa čarokrásny ohňostroj.

MAGDA BALOGHOVÁ

Zahádam ti hádanku

JOZEF PAVLOVIČ

Skličková hádanka

*Na červenom brehu
jedna váza týči sa,
núka nebu nehu
veľká tmavá kytica.
Čo je to?*

Šijacia hádanka

*Sedí jazdec na koničku,
pozerá a čuší,
nedrží sa za uzdičku,
on sa drží uší.
Čo je to?*

Dymiaca hádanka

*Jeden, dva, tri,
štyri diery,
štíhla slečna
do nich mieri.
Čo je to?*

Odpovede na hádanky a na kreslenú rozprávku z poslednej strany posielajte na korešpondenčnom lístku do 15. februára s uvedením svojej adresy a veku. Trom výhercom hádaniek i hádankárskej rozprávky pošleme peknú knihu.

Správne odpovede na hádanky zo 4. čísla: Trolejbus; cukrová vata; Pippi Dlhá Pančucha; slzy.

Knihu vyhrávajú: Mária Čorejová, Dev. Nová Ves, Ján Horváth, Levice; Slávka Tomečková, Košice.

Správna odpoveď na hádankársku rozprávku zo 4. čísla: V rozprávke.

Knihu vyhrávajú: M. Helík, Nové Mesto n. V.; E. Görfölová, Jelka; P. Vršan, Fagetu, Rumunsko.

Zápisník Slniečka

Na prelome rokov vyšlo v 75-tisícovom náklade druhé ruské vydanie knihy Josefa Vágnera a Nade Schneiderovej **Safari pod Kilimandžárom**. Kniha bola roku 1978 odmenená Zlatou literou, najvyššou cenou v kategórii kníh o prírode na medzinárodnej výstave knižného umenia v Lipsku. Roku 1984 vyjde druhýkrát aj v Mladých letách, a tak sa so zážitkami a poznatkami z odchytu africkej zveri pre zoológickú záhradu v meste Dvůr Králové budú môcť oboznámiť aj tí, čo pri prvom vydaní Safari roku 1975 ešte nevedeli čítať.

Kniha nevznikne zo dňa na deň, a tak sa bude písať už rok 1985, keď možno otvoríš niektorú z kníh, čo sa teraz rodia v Mladých letách. V redakcii pôvodnej literatúry chystajú napríklad nové Poslušné písmenko: napísal ho Rudo Moric o tom, čo zažili deti na sídlisku s milými barančiatkami Lízočkou a Drckom; spisovateľka Mária Ďuríčková priniesla do redakcie povesti z okolia Zvolena — stretneš sa s nimi pod názvom Mocná zelina; kým (takisto v roku 1985) vyjde výber z tvorby juhoslovanského Slo-

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 821 08 Bratislava, Klincková 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor

váka Juraja Tušiaka **Zelený zajko**, môžeš si v knižnici vypožičať a prečítať jeho knihu básničiek **Jednoduché slová z roku 1970**.

Onedlho po začiatku nového roku sa mnohým detvákum ohlásil ich prvý školský rok, a to zápisom do radov školákov. Pri zápise dostali rodičia budúcich prvákov letáčik, prihlášku na Prvú knihu, ktorú už vyše desaťročia robieva Klub mladých čitateľov vo vydavateľstve **Mladé letá**. Tentoraz privíta prváčence na laviciach knižka známej autorky Kláry Jarunkovej **O dievčatku**, ktoré šlo hľadať rozprávku.

V januári sa v Mestskej knižnici na Kapucínskej ulici v Bratislave zišla pestrá spoločnosť na besedu o lepoprelovej knižočke **O rybke Beličke**. Prišli škôlkári, redaktorky predškolskej redakcie **Mladých liet**, Jozef Kroner, ktorý knižku napísal, i Beata Nágelová, ktorá Beličku, Jalčeka, Pažravca a iných riečnych obyvateľov nakreslila.

Hodnotnú a pestrú ponuku prináša 22. ročník Klubu mladých čitateľov

na školský rok 1984/85. Môže sa o tom presvedčiť každý, kto si prečíta charakteristiky dvadsiatich ôsmich kníh na prihláške. Prihlášky sú od januára na školách, nuž si len treba vybrať, prihlásiť sa a tešiť sa — či už na knižku plnú hádaniek, na ďalšie Pištáčíkove príhody, na pána Taua, na Stroskotancov na Koralovom ostrove... alebo na iný z vybraných titulov.

27. februára by sa bol dožil osemdesiatich dvoch rokov maliar **Ludovít Fulla**, národný umelec a nositeľ Ceny **Fraňa Kráľa** za ilustračnú tvorbu, ktorého obrázky iste poznáš z **Dobšinského Slovenských rozprávok**. A pretože sú to naozaj krásne ilustrácie, zobia Slovenské rozprávky už poriadny kus času — toľký, že na ne pozerali v detstve aj oči tvójich rodičov.

V januári zabudol Zápisník zagraťulovať k 55. narodeninám výtvarno-technickému redaktorovi **Slniečka Ondrejovi Máriássymu**. Robí to teraz a okrem všetkého najlepšieho želá mu najmä dobrú, slnečnú spoluprácu s ilustrátormi.

dr. Juraj Klaučo, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Mariássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače. Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

PIŠE A KRESLÍ O. ZIMKA
JETIHO STOPA

JEDNA Z MNOHÝCH TELEVÍZNYCH DISKUSII MA ZAUJALA. VYSTUPOVALI V NEJ DVAJA VEDCI. ZÁROVEŇ BOLI AJ NOSITELIA, AJ LAUREÁTI. ASI HODINU TAKTO DISKUTOVALI:

DIVÁCI A JA SME TO NEVEDELI.

OPÝTAL SOM SA TELEFONICKY SVOJHO PRIATEĽA HOROLEZCA FERA DOSTAĽA. KED' NENAKRÚCA FILM, OBYČAJNE JE V HIMALAJACH. E NAKRÚCAL, BOL V BRATISLAVE. ROZHODLI SME SA, ŽE PRINESIEME DŮKAZ O JETIM.

BOLO TO POMERNE JEDNODUCHÉ. VÝSTROJ ZAKUPIME V INDII. NA HLAVNEJ STANICI SME DOSTALI LÍSTOK NA VLAK. ALE NEVMESTIL SA NÁM DO PEŇAŽENKY. VYZERAL TAKTO: →

NAKONIEC SME HO DALI DO CHLEBNÍKA A NASTŮPILI NA VLAK. V KALKATE NÁŠ ČAKAL VÝSTROJ A V KATHMANDŮ, V NEPÁĽE SME NAJALI ŠERPOV-NOSIČOV. BOLI PREPOTREBNÍ. TEN NAJSILNEJŠÍ NIESOL OBCAS MŇA, KED' SOM NEVLÁDAL ĎALEJ.

V JEDNOM ÚDOLÍ, PRI TIBETSKÝCH HRANICIACH, NÁŠ SKORO ZASYPALA LAVINA. NEVEDELI SME EŠTE, ŽE TO BOL JETIHO POZDRAV. (KEĎ NEMÁ JETI ROBOTU, HRA SA S LAVINAMI)

ASI PO MESAČI SME HO STRETLI. ŠERPOV VYPLATIL PO ZADKU A POSLAL DOMOV. NÁŠ POZVAL K SEBE. FERO SA S NÍM DOHOVORIL PO TIBETSKY.

JETIHO KRAJINA BOLA ÚCHVATNÁ. ČISTÝ, PRIEZRAČNÝ VZDUCH. POCHŮTKY Z CEĽHO SVETA, KTORÉ ZANECHALI MEDZINÁRODNÉ VÝPRAVY. NIE DOBROVOĽNE STAČI, KEĎ JETI V NOCI ZAKRIČI. VÝPRAVA UTEČIE, DOBROTÝ ZOSTANÚ.

AKO ROGALLOVO KRÍDLO. TO JE VYSVETLENIE, PREČO SA JETIHO STOPY ODRAZU KONČIA NA SNEHOBIELEJ PLÁNI.

CELÝCH 65 DNI SME BÝVALI V JETIHO PRÍBYTKU. VYZERAL TAKTO:

PERINY BOLI NAOZAJ SNEHOBIELE. BOLI ZO SNEHU. JETI PRI SPANKU.

HOSTIL NÁŠ VÝBORNOU JEDNOTVÁRNOU STRAVOU: RYŽA, ČAJ S MASLOM.

KEĎ JETI ZAKŮRIL, SVET SI MYSLEĽ, ŽE VYBUCHĽA SOPKA.

PÁŠĽI SME AJ JAKÝ. (TO SŮ ZARASTENÉ KRAVÝ, KTORÉ SA NESTRIHAJŮ, LEBO JE TU ZIMA)

FERO ODFOTOGAFOVAL JETIHO PRED DOMOM. (DŮKAZ!)

JETI NÁŠ VYNIESOL NA NAJ-VYŠŠÍ VRCH SVETA. BOĽO TO PRIMA, LEN SOM SI ZABUDOL DOMA METER A NEMOHOL ODMERAŤ JEHO NADMORSKŮ VÝŠKU. MILÉ DETI, POMŮŽTE! KOĽKO MERIA NAJVYŠŠÍ VRCH NA SVETE???

KONIEC